1. ÜNİTE

3 Olimpiyat Oyunlarında Yaşanmış İlginç Olaylar

- 1896 yılında ilk modern olimpiyatlar Atina'da başladı. Türk güreşçi Koç Mehmet, kendi imkânlarıyla Atina'ya gitmiş, ancak kayıt koşullarını bilmediğinden müsabakaya katılamamıştır.
- 1900 Paris Olimpiyat Oyunları'nda, kazanan atletlere madalya yerine tablo hediye edildi. Fransızlar tabloların, madalyadan daha değerli olduğunu savundu.
- 1904 Yaz Olimpiyatları Amerika Birleşik Devletleri'nin Saint Louis kentinde yapılmıştır. Ancak ABD çok uzak olduğu için ve gidiş geliş masraflarının pahalı oluşu nedeniyle bu olimpiyatlara katılım çok az olmuş ve dağıtılan 280 madalyanın 255 adedini Amerika Birleşik Devletleri sporcuları almıştır.
- 1904 yılında ABD'li maraton koşucusu Fred Lorz, Saint Louis'de yapılan oyunlarda yarışın büyük bir bölümünü arabaya binerek tamamladığı ortaya çıkınca diskalifiye oldu.
- Londra'nın ilk defa ev sahipliği yaptığı 1908 yılındaki olimpiyat oyunları tam altı ay sürdü. Oyunlar, Nisan-Ekim ayları arasında devam etti. Oyunlar aslında, İtalya'nın başkenti Roma'da yapılacaktı. Ancak oyunlardan iki yıl önce İtalya'da bir yanardağın patlaması ve Napoli kentine hasar vermesi sonucu İtalyan hükümeti olimpiyat oyunlarını iptal etmek zorunda kaldı ve oyunlar Londra'ya alındı.
- 1908 Londra Olimpiyatları'nda maraton yarışını İngiliz kraliyet ailesinin izleyebilmesi için koşu Windsor şatosu önünden başlatılmıştır. Final ipi stadyumda göğüslendiğinde mesafe ölçülmüş ve 42195 mt olduğu anlaşılmıştır. Günümüzde de 42195 metre olarak koşulan maratonun ölçüsü böyle tespit edilmiştir.
- 1912 Stockholm'de (İsveç) şampiyonluk için güreşen iki sporcu, saatlerce mücadele etmelerine rağmen yenişememişler. Her ikisi de altın madalyayı alacaklarını umarak maçı idare etmişler ve 9 saat boyunca güreşmişlerdir. Hakem heyeti aldığı bir kararla maçı sona erdirmiş, her iki güreşçi de ikinci ilân edilerek gümüş madalya sahibi olmuşlardır.
- 1924 Fransa'nın başkenti Paris'te yapılan olimpiyatlarda Birleşik Amerikalı yüzücü Johnny Weissmuller 100 mt, 200 mt ve 4x100 mt yarışlarında üç altın madalya kazanınca pisinlerin (yüzme havuzlarının) kralı seçilmiştir. Bu başarı Hollywood'da yankılanmış ve dünyaca meşhur Tarzan filmleri çekilmiştir. Filmin başrol aktörü ise Tarzan rolündeki şampiyon yüzücü Johnny Weissmuller olmuştur.
- 1928 yılındaki Amsterdam Olimpiyat Oyunları'nda, Avustralyalı kürekçi Henry Pearce, çeyrek finalde yarışırken kayığını durdurarak, nehirden geçmekte olan ördek sürüsüne yol verdi. Pearce duraksamasına karşın altın madalyayı ülkesine götürmeyi başardı.
- 1932 Los Angeles (ABD) olimpiyatlarında gerçekleşen olaylar da bir hayli enteresandır (ilginçtir). Polonyalı Stella Walsh (Stanislawa Walasiewiczowna), Los Angeles'taki 1932 Olimpiyatları'nda 100 metrede altın madalyayı kazandı. Hem de 12 saniyenin altına inen ilk kadın olarak Dünya Rekoru'nu kırmış oldu. Ancak yıllar sonra 1980'de bir soygunun masum kurbanı olarak can verdiğinde otopsi sonucunda erkek olduğu anlaşıldı.
- 1936 Berlin Olimpiyatları'nda, Türk güreşçi Yaşar Erkan ilk altın olimpiyat madalyasına uzanan sporcumuz olmuştur.
- Televizyondan yayımlanan ilk olimpiyat oyunları, 1936'daki Berlin oyunları oldu.
- 1948 Londra Olimpiyatları'nda Türk güreşçiler 6 altın, 4 gümüş ve 1 bronz madalya almışlardır. Bu olimpiyatlarda Ruhi Sarıalp, üç adım atlamada 15,075 mt ile üçüncü olmuş ve böylece atletizmde olimpiyat madalyası kazanan ilk Türk atleti olmuştur.
- 1948 yılındaki Londra Olimpiyat Oyunları'nda kötü hava koşulları nedeniyle oyunlar akşam karanlığına sarkınca, araba farlarıyla mücadelelerin yapıldığı alanlar aydınlatıldı.
- 1952 Helsinki Finlandiya'da, Çek atlet Emil Zatopek (Lakabı Çek Lokomotifi'dir.) 5000 mt ve 10000 mt koşularında altın madalya alır. Ayrıca aynı olimpiyatta yaşamında ilk kez katıldığı maraton koşusunu da birinci bitirerek altın madalya sayısını üçe çıkarır.
- 1960 Roma Olimpiyatları'nda Türkiye güreş dalında 7 altın 2 gümüş madalya kazanmıştır. Bu olimpiyatlarda İlk defa Afrikalı (Etiyopya) bir atlet olimpiyat şampiyonu olarak altın madalya elde etmiştir. Ababe Bilika adlı bu atlet, yalın ayak koştuğu maratonu kazanmıştır.
- 1964 Tokyo Japonya'da Ababe Bilika gene şampiyon olmuştur. Etrafını saran TV mikrofonlarına "Beni boş verin... İyi bir iş yapmak istiyorsanız benim yerime ülkemde açlıktan ölen, ilaçsızlıktan kıvranan halkımın ihtiyaçlarını tüm dünyaya duyurun!" dedi. Bu sözler görülmemiş bir etki yarattı. Etiyopya'ya yardım başladı.
- 1976 Montreal Kanada'da, Romanyalı jimnastikçi Nadia Elena Comaneci, 14 yaşında katıldığı yarışmalarda bütün jüri üyelerinden 10 tam puan alarak altın madalyalar kazanmıştır. Bu rekor günümüzde de geçerlidir.
- 1996 Atlanta (ABD) olimpiyatlarında, halterde Naim Süleymanoğlu, güreşte Hamza Yerlikaya üçüncü defa olimpiyat şampiyonu olma başarısını gösterdiler. Müsabakalarda Hamza Yerlikaya bütün güreşlerini, rakiplerine hiç puan vermeden kazanarak erişilmesi güç bir rekorla şampiyon oldu.
- Londra 2012 Olimpiyat Oyunları'nda, doğal hayatı korumak için olimpiyat parkına 500 kuş ile 150 yarasa yuvası yerleştirildi.
- Londra 2012 Olimpiyat Oyunları için, Londra Filarmoni Orkestrası 205 ülkenin millî marşını kaydetmek için stüdyoda 50 saat geçirdi.
- Antik Yunan döneminde Olympia'da atletler, çıplak olarak müsabakalara katılırdı.

Türkiye, 2008 Avrupa Futbol Şampiyonasında birbirinden güzel maçlar çıkararak bütün dünyayı kendisine hayran bıraktı. Bu maçlardan Çek Cumhuriyeti - Türkiye maçı ise her iki ülke açısından çok önemliydi. Çünkü maçı kazanan takım çeyrek finale çıkacaktı. Maçta Türkiye 2-0 yenik duruma düşmesine rağmen Çek Cumhuriyetini 3-2 yenerek adeta bir destan yazdı. Şimdi bu maçın geniş özetini birlikte takip edelim.

Sunucu:

Servet, Sabri, Hamit, Sabrii (Afferin bee!), Hamit ceza sahasında ortaya çevirdi, gol pozisyonu ve top ağlara gidiyor ve goooooool (Aferin Arda be!), 2-1 oluyor, Ardaa, İsviçre maçından sonra Çek Cumhuriyeti maçında da topu ağlara gönderiyor ve 75. dakikada aradaki farkı bire indiriyoruz. Arda Turan ve durum 2-1 futbol severler. Bir gol daha bulabilirsek belki maçı penaltılara götürme şansına sahibiz. (Ortayı kim yaptı? Hamit mi?) Arda Turan işte hocam, bir kez daha izliyoruz bu pozisyonu. Arda, Pet Cehh, direk ve ağlara giden top. Aradaki fark bire iniyor. Hamit, içeri çevirdi ve Arda golünü attı. (Hamit önde oynarsa etkili olur, Arda da turnuvada rakipleriyle maç yapıyor işte.). (Anons: 78. Dakika, Türkiye'nin golü, Ardaaa (Turaan)).

Servet, Arda, Hamit, Cehh elinden kaçırdı (goooool) gooooooooooooooolllll, gooooooooooooooolllll, Nihat Kahveci, oldu, 2-2 oldu. Cenevre'de ayaktayız (Evet) Cenevre'de Rıdvan Hocamla birbirimize sarılıyoruz. Türkiye 2, Çek Cumhuriyeti 2. Nihat Kahveci onun adı. 2-2 oldu, Cenevre'de 87. dakikada ayaktayız. Cehh'in büyük hatasında, Nihat Kahveci dokunuyor ve topu ağlara gönderiyor. Türkiye 2, Çek Cumhuriyeti 2. İşte golün gelişimi. Hamit'in ceza sahasına gönderdiği topta Cehh, bu anı uzun süre unutmayacak, hemen ardında Nihat Kahveci, dokunuyor ve top ağlara gidiyor. Türkiye 2, Çek Cumhuriyeti 2. Yıllarca unutulmayacak bir maç yaşıyoruz. İşte Volkan'ın bu sevinci (bi şey söyleyeyim, bi şey söyleyeyim mi?) İşte Fatih Terim, yedekler, teknik heyet, bu sevinç görüntüye geliyor. (Çok demoralize Çek takımı, bırakmayalım penaltılara!). Bi gol daha mı Hocam! (Çok demoralizeler) Çok şey istemiyo musunuz? (İstiyorum ama çok demoralizeler!). İnşallah!. Tuncay, Hamit, hadi üç gelsin!, pasını aktardı, Nihat (Yap Nihat golü!) Gooooooooolllllllll! (Goooll, yav bitiricez bu işi!) Gooooooooolllllllll! (Bitiricez bu işi!). Gooooooooolllllllll! (Yok penaltılar!). (Yok penaltılar!), Gooll, goooll, goolll!, Mükemmel bir an! (bravo, yardımcı hakem!) Şu anın tadını çıkaralım. Bu anın mutluluğunu yaşayalım! Biz burada, anlatım yerinde Van Hoydok ve Rıdvan Dilmen'le birbirimize sarıldık. Tüylerimiz diken diken! Rıdvan Dilmen, "Devam edelim! Penaltılara kalmasın." dedi. İnşallah kalmayacak, inşallah böyle bitiricez, Avusturya'ya biz gidicez. Avusturya'ya biz gidicez. (Çekler havlu attı bile!). 62'de 2-0 yeniksiniz, ama şu an 89. dakika, ve 3-2 öndesiniz, bu maçı tarih yazıcak, bu maç UEFA'da uzun süre konuşulacak. Bu maç Avrupa basınının en çok konuştuğu maçlardan biri olucak. Nihat Kahveci onun adı. (Dört dakika uzatma.) İki dakikada işleri nasıl çevirdi, oyunun yönü nasıl değişti! Orelyo, Ulisa Luçi (Ofsayt, ofsayt ya!!), (Yapmayın! Yapmayın! Yapmayın!) Ortaaa, kale booş, Sabri çıkaar, onu uzaklaştır, (Aferin, avut!), Oh!!, (Eyvah, eyvah, Volkan yapma, kırmızı kart! Yapma Volkan yaa! Zaten öyle bir yattı ki oyuncu yapma!) Of! Of! Allah! (Oyuncu değişikliği hakkımız da doldu!) Of!, Of!, (Oyuncu hakkı, doldu!) Doldu, Hocam doldu!..(Yapma!!!). Volkan, şu pozisyonda kırmızı kart görüyor. İnanılacak gibi değil! (Yapma, Volkan!), . . .Pozisyon böyle başladı, ardından yaşanan tartışma. Volkan, kırmızı kart görüyor, değerli futbol severler, Tuncay Şanlı kaleye geçme hazırlığı yapıyor, üç oyuncu değişikliği hakkımızı kullandık. (Ya şu itmeyi kullanıyor tabii, yoksa iki metre adam, öyle atar mı kendini!) Hocam, sarı kart gör, önemli değil dediniz ama yaa bu kırmızı kart! (Vakit geçirmekten gördü, ama bitiricez, bitiricez!) İnşallah Hocam, inşallah! Yemin ediyorum elim ayağım titriyor, o kadar heyecanlıyım. Tuncay kalede. (Bitiricez, bitiricez). ((Trübünden: Türkiye! Türkiye!!) Cenevre'de Türkiye Türkiye sesleri. Tuncay, seni kaleci olarak da anlatmak varmış. Uyfaluji, Emree, araya giriyor, taç, Çek Cumhuriyeti'nin. Grigera, Grigera ortasını yaptı, Hamit, Nihat Kahveci, Nihat, bi daha çevirebilse Kazım ilerde. Serbest vuruş bizim harika! Uyfaluji sarı kart görüyor. (Git Tuncay sen kullan onu Tuncay, kalecimiz Tuncay kullansın, savunma çıksın dışarı, çıksın!) Tuncay da aynı şeyi söylüyor, Türkiye 3, Çek Cumhuriyeti 2. Hamit'e ileri gitme diyor, Fatih Terim. Ha şimdi Tuncay'a "Sen kalene geç." dedi, Hamit kullanacak. Dört dakika on saniye. Artı dördü işaret etmişti. (Rahat ol, Melih, rahat ol! Bu kadar artık, döndü bize, bundan sonra artık olur mu öyle şey!) Canım vallahi yerimde duramıyorum!. Hakem, kenara geliyor, Kulübede Milan Baroş, sarı kart gördü. (En sola gönder, en sola, sağa taca doğru yani, korner bayrağına doğru yani.) Gurbete gitsin Hocam, gurbete. (Hah, güzel yere attı!) Hakan, (Bitir Allah aşkına şunu yaa!). Grigera, Uyfaluji (Bitirdi!) Bekle bizi Avusturyaaaaaaaa! Bekle bizi geliyoruz!. Bekle bizi geliyoruz! Türkiye 3, Çek Cumhuriyet 2.

Sporcular Nasıl Beslenir?

Spor yaparken kimi zaman bazı malzemelere gerek duyarız. Kayak için kayak takımımız, futbol için topumuz ya da tenis için raketimiz olmazsa bu sporları yapamayız. Ancak tüm bu malzemelere sahip olsak bile yeterli enerjimiz yoksa spor yapmamız olanaksızdır.

Tıpkı bir otomobilin ya da bir makinenin çalışabilmesi için yakıta gereksinim duyması gibi vücudumuz da kendisi için gerekli olan enerjiyi besinlerden alır. Ancak sağlığımız için de çok önemli olan beslenme, "bulduğumuz tüm abur cuburları yemek"ten oldukça farklı ve özen isteyen bir konudur. Özellikle spor yaparken daha fazla hareket ettiğimiz için daha fazla enerjiye ihtiyaç duyarız. Bu nedenle de bir sporcu için doğru beslenme çok önemlidir.

Doğru beslenme, karbonhidrat, protein, yağ ve vitaminlerin gerektiği kadar ve dengeli bir biçimde alınması anlamına gelir. Elbette herkesin fiziksel özellikleri ve gereksinimleri farklılık gösterebilir. Bu nedenle de beslenme ve egzersiz programları kişilere özel hazırlanır. Ancak temelde gereksinim duyduğumuz şeyler aşağı yukarı benzerdir. Vücudumuzun alması gereken protein daha çok et, yumurta ve süt ürünlerinde; karbonhidratlar tahıllarda; vitaminler ve mineraller çeşitli sebze ve meyvelerle kimi süt ürünlerinde; yağlarsa çeşitlerine göre Hindistan cevizi, mısır ya da ayçiçeği gibi bitkilerin yağlarında ve et, süt, peynir gibi hayvansal besinlerde bulunur.

Sporcu Nelere Gereksinim Duyar?

Sporcular antrenman yaparken yarış ya da karşılaşma sırasında normalde harcadıklarından daha fazla enerji harcarlar. Dolayısıyla sporcuların günlük kalori gereksinimi diğer kişilere göre daha fazla olur. Ancak bu kalori gereksinimi, yapılan spora ve antrenman programına göre değişiklik gösterir. Örneğin, haftada kaç saat antrenman yapıldığı, alınması gereken kalori miktarı için önemlidir. Haftada 12 saat antrenman yapan bir sporcuyla, 16 saat antrenman yapan sporcunun alması gereken kalori miktarı farklıdır. Bununla birlikte, kalsiyum ve demir, özellikle spor yapan kimselerin beslenmesinde çok önemlidir. Kalsiyum, kemikleri güçlendirir. Bu sayede, aşırı antrenmanlarda ve yarışmalarda zorlanan kemikler kolay kırılmaz. Bir sporcu için çok önemli olan kalsiyum özellikle süt, yoğurt ve peynir gibi süt ürünlerinde ve kimi yeşil yapraklı sebzelerde ve portakalda bulunur.

Sporcu beslenmesinde kalsiyum gibi önemli olan bir başka mineral de demirdir. Yeterince demir almamış bir sporcu çok çabuk yorulur. Bu nedenle et, yumurta ve kurutulmuş meyvelerden yeterli miktarda demir almak sporcular için çok önemlidir.

Sporcuları sık sık su içerken görürüz. Terlediğimizde derimiz aracılığıyla su kaybederiz. Bu nedenle, sporcular egzersiz yapmadan önce, egzersiz sırasında ve egzersiz sonrasında bol miktarda sıvı tüketirler. Aşırı su kaybı, istenilen ölçüde iyi koşmayı, sıçramayı, dengeyi yeterince iyi sağlayamamayı kısacası sporcunun iyi bir performans göstermesini engeller. Aşırı su kaybı nedeniyle kişi kendisini hasta gibi hisseder. Bu durumda hemen kaybedilen suyu yerine koymak için su ya da meyve suyu gibi sıvılar içilmesi gerekir. Susuz kalmamak için antrenman öncesinde, antrenman sırasında ve antrenman sonrasında sıvı alımı en iyi yöntemdir. Özellikle spor yapanların sıvı alımı için kesinlikle susamayı beklememeleri gerekir.

Spor yaparken vücut bütün bir hafta boyunca tükettiği besinlerden elde ettiği enerjiyi kullanır. Ancak spor yapmadan önce yenilenler de enerji açısından önemlidir. Eğer sporcu, sporun hemen öncesinde karnını doyurursa vücut egzersiz sırasında gereksinim duyacağı enerjinin bir kısmını yenilenleri sindirmek için harcadığından bu pek iyi olmaz. Bu nedenle, spor yapmaya başlamadan 1,5 – 3 saat önce yemeğin yemiş olunmasında yarar var. Ancak aç karnına da spor yapmak çok doğru olmaz. Bütün gün sürecek bir antrenman ya da yarış varsa sporcunun yanında aralarda atıştırmak için minik sandviçler, meyve ya da az bir miktar kuruyemiş bulundurması iyi olabilir. Bununla birlikte çok şekerli ya da fazla tuzlu besinler almak da doğru değildir. Şekerleme, çikolata ya da gazoz gibi besinlerde bulunan şeker çok çabuk kana karıştığı için kişi kendini bir anda çok enerjik/güçlü hisseder ve bu gücü hemen harcar. Ancak bu şekerin vücudu terk etmesi de aynı çabuklukta olacağı için kişi kendini bir süre sonra çok yorgun ve tükenmiş hissedebilir. Fazla tuzlu besinlerse vücutta su tutacağı için çok fazla susamaya yol açar.

Kimi sporlar için vücut yapısı önemlidir. Örneğin uzun boy, iri ya da ince bir vücut yapısı gerektiren sporlar olabilir. Ancak sporcuların beslenme programları kilo kaybetmeyi ya da almayı hedefleyerek oluşturulmamalıdır. Spor yapmak zaten hareket etmeyi sağladığı için eğer fazla kalori alınmışsa bu kolaylıkla yakılabilir. Kimi öğünleri atlamak, gerekenden az ya da fazla kalori almak ya da yüksek protein alarak beslenmek gibi programlar, spor yapanlar için uygun değildir. Bir sporcu için izlenecek en akıllıca yol, dengeli ve doğru beslenmekten geçer.

Elif YILMAZ

2. ÜNİTE

A

5 Deveyle 22 Yıl Seyahat

Sunucu Kırklareli'nin bugünlerde çok ilginç bir misafiri var. Devesinin arkasına bağladığı bir römork, römorkun içinde de onlarca hayvan... Keçi, kedi, köpek, hindi, tavuk ve eşek, ne ararsanız! İran'dan geliyor. Türkiye 'deki son durağı ise ülkenin en batısındaki Kırklareli. Balkan Savaşları sırasında yapılan tabyalar, onun geçici evi olmuş. Arabasını tabyaların önüne bağlayan Goran ile sohbet ediyoruz. Türkiye'ye hoş geldiniz. Öncelikle sizi tanıyalım, kimsiniz, nerelisiniz, nereden geliyor ve nereye gidiyorsunuz?

Goran Hoş bulduk. Dünyalıyım, yol kenarları mekânım. Nereden geldiğimi biliyorum ama nereye gideceğimi bilmiyorum...

Sunucu Goran, 30 yıldır göçebe hayatı yaşıyor aslında. Daha doğrusu seyyah… İpek Yolu güzergâhını 30 yıldır dolaşıyor. Seyahatinin ilk sekiz yılını motosikletle yapmış. Sonra ise develerle yoluna devam etmiş. Avrupa 'dan Moğolistan'a gidip gelen Goran 22 yılda iki deve değiştirmiş. Kırklareli'nde ne kadar kalacaksınız?

Goran İki ay daha Kırklareli'nde konaklayacağım. En büyük arzum ise şu an konakladığım Tabyalar'ın kervansaray olması. Eğer burası restore edilip kervansaraya dönüştürülürse, yılda benim gibi gezgin 100 bin kişinin buraya geleceğini düşünüyorum. Kervansaray için valiliğin harekete geçmesini istiyorum. Avrupa'ya çok yakın bir yer burası. Böylece hem tarihî yapı kurtulur hem de bölge için bir kazanç kapısı olur. Fazla masraf yapmaya da gerek yok. Otantik hâli yeterli.

Sunucu Peki, 30 yıldır yollara düşme nedeninizi öğrenebilir miyiz?

Goran Gençlik yıllarımda seyyahların öykülerinden çok etkilendim. Güzergâh olarak İpek Yolu'nu seçmemin nedeni ise İpek Yolu, Doğu ile Batı arasında bir köprü. Hem tarihî hem de stratejik bir öneme sahip. Ne yazık ki bu yol şimdilerde kullanılmıyor ve yok olmak üzere... Ben ömrümün sonuna kadar bu yolda gidip gelmeye devam edeceğim. Belki de bu yol üzerinde öleceğim.

Sunucu Allah geçinden versin. Size iyi yolculuklar dileyerek teşekkür ediyoruz.

http://www.radikal.com.tr/turkiye/deveyle_22_yil_seyahat-1058250

Haber: ABDULLAH KILIÇ / Arşivi

Kıtalararası uçuş sendromuna dikkat! Uzak mesafelere yapılan uçak seyahatlerinin insan sağlığını tehdit ettiği bildirildi. Uzmanlar, uzun süreli uçuşların "akciğer embolisi"ne neden olduğunu belirttiler. Uzmanlar, uçakla yapılan seyahatte az bilinen, tıp literatüründe "Kıtalararası Uçuş Sendromu" olarak adlandırılan rahatsızlıkların ciddiye alınması gerektiğini açıkladılar. Uzun süreli uçuşlar sırasında aynı yerde saatlerce hareket etmeden oturmak zorunda kalan kişilerin, dar koltuk mesafesi nedeniyle dizlerinin bükülü vaziyette olduğuna dikkat çeken uzmanlar, "Bu durumda uzun süre seyahat eden yolcular, tromboz yani toplardamarlarda pıhtı oluşma tehlikesi ile karşı karşıya kalabilir. Oluşan kan pıhtısı, bacaklardan akciğere doğru yol alırsa akciğer embolisine yani pıhtının akciğer damarlarını aniden tıkamasına neden olabilir. Bu da, yaşamı tehdit edecek kadar ağır sonuçlara yol açabilir. Bir takım tedbirlerle bu sendromun meydana gelmesini önlemek mümkündür." dedi.

Dikkat edilecek hususlar nelerdir?

Uzmanlar, uçuştan önce ve uçuş sırasında şu hususlara dikkat edilmesi gerektiğini söylüyor:

Yer numarası alınırken, tekli koltuk veya acil çıkışında bir koltuk istenebilir. Bu koltukların bacak mesafesi, diğerlerinden daha fazladır.

Mümkün olduğunca rahat giyinilmelidir. Sıkı kıyafetler, dolaşımı engelleyip trombozu uyarabilir. Eşofmanlar veya en azından kemersiz koşu pantolonları idealdir.

Kabindeki düşük hava basıncı nedeniyle, çok sıvı kaybedilmesi, tromboz riskini artırır. Dolayısıyla, uçuştan önce bile, mümkün olduğunca bol bol sıvı alınmalıdır. Uçuştan önce, alkol almaktan kaçınılmalıdır. Alkol, vücudun susuz kalmasına ve yukarıda belirtilen sonuçlara neden olur.

Bir engel yok ise, uçuştan 2-3 gün önce düşük doz Aspirin tablet kullanılmalı.

Uçuş sırasında ise, koltukta mümkün olduğunca rahat oturmak önemlidir. Uçak kalkar kalkmaz, düzenli aralıklarla su içilmeli ve mümkün olduğunca kafeinli ve alkollü içeceklerden sakınmalıdır.

Kan akımını sınırlayan bacak bacak üstüne atar pozisyonda oturulması doğru değildir. Bacak damarlarındaki kan akımı, ayakta durmaya göre, oturur pozisyondayken, 3'te 2 daha yavaştır. Bacak bacak üstüne atmak, bunu daha kötüleştirecektir. Düzenli aralıklarla koltuktan kalkıp koridorda, mümkünse parmak uçlarında aşağı-yukarı yürümek veya her adımda her ayağı, topuktan başparmağa doğru basarak yürümek faydalıdır. Uçuş sırasında bacaklar kıvrık olmamalı, uzunlamasına gevşek olmalıdır.

Yakın gelecek ve yapay zekâ sanal gerçeklik ve yaygın bilişim yapay zekâ konusunda uzmanlaşmamızın henüz ilk adımlarıdır. 21. yy içinde ilerledikçe yapay zekâ hayatlarımızı tamamıyla değiştirecek. Bu, insanların durumunu derinden sarsacak devrimsel bir sıçrayışla sonuçlanacak.

Michio Kaku: 21. yüzyılın ikinci yarısında uzmanlığın yepyeni bir alanına erişeceğiz. Makine zekâsının yaratıcıları olmaktan çıkıp zeki makinelerin yaratıcıları olacağız. Makineler insan zekâsına rakip olmaya başlayacak belki de insanları geçecek. Uzun zamandır süre gelen fütüristik bir rüyanın sonunda gerçeğe dönüşülebilecek. Her türlü kaprisimizi tatmin edecek makineler... Şu anda bile hayatlarımızın, toplumumuzun, ekonomimizin büyük parçaları uzmanlaşmış yapay zekâlı makineler tarafından idare ediliyor.

Ray Kurzweil: Hali hazırda sınırlı yapay zekâ diye adlandırabileceğim yüzlerce örnek var. Temelde insan düzeyinde çalışan eskiden insanların yaptıklarını yapan ve belirli işlerde bunları daha iyi yapan programlar... Uçakları uçurmak ve indirmek, zeki silah sistemlerine yol göstermek, her gün milyonlarca dolarlık finansal kararlar vermek gibi işler... Size bunlar gibi yüzlerce örnek verebilirim. İnsan gerektiren işleri makineler bugün daha hızlı ve daha doğru yapıyorlar ve bu uygulama alanlarının genişliği gün geçtikçe artıyor. İşlem gücünün patlamasıyla kendi kendine düşünen makinelerin sayısı da git gide artıyor. Tıpkı süper bot denilen bu parça robotlar gibi...

Dr. Wei-Min Shen: Her bir parça ihtiyaç olursa diğerlerini kontrol edecek bir beyin olabiliyor ve gövdenin neresinde olduklarını tespit edebiliyorlar. Temelde kızılötesi kullanıyorlar ve komşularıyla 6 yollu bir iletişimleri oluyor. Şöyle diyorlar sağ tarafımda komşum var mı ya da sol tarafımda ve parça bunu anlıyor eğer bir kolsa kol gibi hareket ediyor eğer bir bacak ağı deneniyorsa bacak gibi hareket ediyor.

Michio Kaku: Bunlar henüz proto tipler bir sonraki süper bot nesli serbestçe çevresini değerlendirip kendi kendine hangi şekli almanın en iyisi olacağına karar verecek. Çok dar bir alandan geçebilmek için şeklini değiştirerek bir yılan hâline gelecek ya da tutmak için ve belirli yerlere tırmanmak için bacakları olan bir hâle dönüşebilecek ve er geç onları farklı ortamlarda farklı görevleri yapabilecek hale getireceğiz. Ve bu da bizim bu proje için hedeflediğimiz son nokta.

Şimdiye kadar robotların bağımsız düşünmesini ve hareket etmesini iki temel neden engelliyordu.

İlki kalıp tanıma: robotlar görebilir hatta bizden daha iyi görürler ama ne gördüklerini tam olarak anlamazlar, nesneleri pek de iyi ayırt edemezler. İkinci sorunsa çok daha önemli: robotlar duyabilir hatta bizden daha iyi duyarlar ama ne yazık ki ne duyduklarını tam olarak anlayamazlar. Ama bu durum değişmek üzere...

Yakın Gelecek - Michio Kaku - CNN TÜRK - 2. Bölüm

3. ÜNİTE

1 Dilin Tadı

Dil denen mucizeyi nasıl anlatmalı, bilmiyorum. İnsan zekâsının bütün pırıltıları, insan ruhunun bütün duyuşları, titreyişleri, dalgalanışları orada. Mavi gökle kara yer arasında, ikinci bir âlemde daha yaşıyor insan. Dil adı verilen, sınırları olmayan, sonsuz bir âlemde...

Sözlüklere dalmak benim için güzeldir; gramerler arasında dolaşmak da güzeldir. Fakat birkaç ciltle sınırlı sözlükler ve gramerler asla dilin kendisi değildir. Sözlükler, bir dilin bütün kelimelerini içine alsa bile nihayet bir kelimeler listesinden ibarettir. Gramerler ise bir kurallar sıralamasından başka nedir? Bir gramerde yer alan söz dizimi kurallarını sayısız örneklerle zenginleştirirsiniz. Bir sözlükte yer alan elli bin kelimeyi, sayısız örgüler içinde bir araya getirirsiniz, işte dil bu sayısız örgü ve örneğin evrenidir. Binlerce yıldan beri milyonlarca insan tarafından yaratılan bir evren. Aynı kelimeler, sonsuzluğa doğru uzanan zamanda, daha milyonlarca örnek ve örgü içinde kullanılacaklar. Kelimelerin bir kısmı ölse de, bir kısmı şekil ve mânâsını değiştirse de düşünce ve duygularımızın bin bir tonunu, birbirinden farklı bin bir kalıp içinde ifade etmeye devam edecekler.

Ana dilimizin tek tek kelimeleri şüphesiz bize tat verir. "Sevgili, biricik, yeşil, duygu, şiir" kelimeleri ne kadar tatlıdır! Güç, kuvvet, kudret kelimelerinde sanki bir güç gizlidir. "Aslan, kaplan, kartal..." sözlerinde sanki bir yücelik vardır. "Yüce, yüksek, ulu" kelimeleri sanki sesleriyle de bu kavramları çağrıştırır. "Kuş"ta kuşun cıvıltısını, "yılan"da yılanın yerde sürünüşünü, "toprak"ta toprağın katılığını duyarız. "Gülümsemek"te gülümseyişin tatlılığı, "düşünmek"te düşüncenin derinliği var gibidir.

"Ağlamak"ta ve "üzülmek"te bir ağırlık, bir eziklik vardır. "Üzülmek, büzülmek, süzülmek, çözülmek" acaba tesadüfen mi hep üzüntülü kavramları anlatır? İnsan süzülürse, toplum çözülürse bunlar canımızı sıkar. Ya suyun süzülmesi, işin çözülmesi... İşte kelimeler arasındaki örgü burada kendini gösteriyor. Binlerce kelime arasında bin bir türlü örgü kurabilirsiniz.

Şakaklarıma kar mı yağdı, ne var;
Benim mi Allah'ım bu çizgili yüz?
Ya gözler altındaki mor halkalar...
Neden böyle düşman görünürsünüz
Yıllar yılı dost bildiğim aynalar?

Şakak ve kar kelimeleri belki başka insanlar tarafından da bir arada kullanılmıştır; fakat "Şakaklarıma kar mı yağdı" örgüsü her hâlde sadece Cahit Sıtkı'ya mahsustur. Şairin karı şakaklarına düşünerek yağdırdığına eminim. Belki de karlı bir havada yürürken bu manzarayı gördü ve kaydetti. Ya aynalarla dostluk arasındaki ilgi? Her gün baktığımız aynanın, dostumuz olduğunu kaçımız düşündük? Aramızdan birkaç kişi bunu düşünmüş olsa bile, ağarmış şakaklarımız ve morarmış göz altlarımızla aynaların artık bize bir düşman gibi göründüğünü Cahit Sıtkı'ya kadar her hâlde hiç kimse dile getirmedi. Hele "ayna, dost, düşman, yıl, görünmek" kelimelerinin iki mısra içinde bu şekilde örülüşü... Tabiî ki bu bir sanatkârın tasarrufudur ve sanatkâr ister şuurla, ister sezişle olsun, kelimelerin maddelerini ve ruhunu elleriyle yakalayarak onları bir düzene sokmuştur.

Sanatkâr olmayan insanlar da kelimeleri bir örgü içinde kullanırlar. Dil tek tek kelimeler değil, kelimeler arasında kurulan bu örgüdür. Dilin asıl tadına da bu örgü içinde varabiliriz. Milyonlarca insanın, yüzlerce yıl içinde her gün konuşarak ve yazarak kurduğu bu örgünün kendisi doğrudan doğruya bir sanat eseridir. Tıpkı anonim bir türkü, anonim bir destan gibi yaratıcısı belli olmayan bir sanat eseri. Daha doğrusu dili kullananların tamamının yarattığı bir sanat eseri. Milyonlarca beyinden ve ruhtan süzüldüğü için de elbette bir şaheser. Dille meydana getirilen eserler, bu bakımdan diğer sanat eserlerinden daha avantajlıdır. Şiirin, romanın, hikâyenin, denemenin kendileri birer sanat eseri olduğu gibi, onları meydana getiren malzeme de bir sanat eseridir.

Her konuşmadan ve her yazıdan aynı tadı alabilir miyiz? Günlük konuşmalar da bize tat verir mi? Şüphesiz, dilin kendisine mahsus tadı, günlük konuşmalarda da vardır. "Altıyı beş geçe; dokuza on kala, koşarak merdivenlerden indim, yavrucuğum gözlüğümü bana uzatır mısın?" ibarelerinde ben Türkçenin tadını buluyorum. Dilin örgüsü bozulmaz, konuşurken kelimeler düzgün söylenirse dilin tadı her zaman duyulur. "Kuzum, nerelerdeydin? Seni beklemekten dizlerime kara su indi." diyen yaşlı kadının siteminde; "Anneciğim, hani bana oyuncak alacaktın?" diyen küçük kızın sorusunda; "İşine git be kardeşim, seni mi dinleyeceğiz?" diyen yorgun adamın diklenişinde Türkçenin kendisine mahsus tadı elbette vardır. Fakat bunlar bir sanatkâr kaleminde bir araya getirildiği zaman tat yoğunlaşır. Günlük hayat içinde farkına varmadığınız bu tadı, Hüseyin Rahmi'deki mahalle arası konuşmalarında, Ahmet Rasim'in satıcılarında bulursunuz.

Cahit Sıtkı da;

Neden böyle düşman görünürsünüz?
Yıllar yılı dost bildiğim aynalar?

diye sorarken günlük dilden pek ayrılmıyordu ama aynalarla dostluktan bahsederek bize bambaşka bir tat daha sunuyordu.

Sanatkârlar günlük dili işleyerek; eserlerine, yine birçoğunu dilin içinden çıkardıkları tatlar katarak; bazen de yepyeni buluş ve örgülerle bizde bambaşka hazlar uyandırarak dilin tadına varmamızı sağlarlar. Onların eserleri ile dilimizin güzelliğini fark eder, dilimizi daha çok severiz.

Görüldüğü gibi kelimeler ve onlar arasında kurabileceğimiz bin bir örgü bize sonsuz imkânlar bağışlamaktadır ve sanatkârlar bu imkânları en iyi kullanan insanlardır.

Prof. Dr. Ahmet B. Ercilasun
(Düzenlenmiştir)

Âşık Şeref Taşlıova

Şeref Taşlıova, 10 Nisan 1938'de Kars'ta dünyaya geldi. 1949 yılında, ilkokul öğrencisi iken 23 Nisan Çocuk Bayramında, Kars'ın Çıldır ilçesinde türkü söylemeye başladı.

1954 yılında, Çıldırlı Âşık Şenlik'in oğlu Âşık Kasım'dan âşıklık geleneği üzerinde ilk bilgileri aldı. 1964 yılında TRT Kars Radyosu'na girerek "Âşıklarla" isimli programlar yapmaya başladı. Kars Radyosu'nda hazırladığı ve sunduğu programlar aralıksız on yıl devam etti.

1967 yılından itibaren, Konya'da düzenlenen Türkiye Âşıklar Bayramı (45 yıl), Uluslararası İstanbul Festivali (21 yıl) ve Yunus Emre Şenlikleri gibi ülke çapında sürekli olarak organize edilen programlara aralıksız katıldı. Bunların yanı sıra; yurt içinde ve yurt dışında düzenlenen birçok festival, program ve organizasyonlara hâlen iştirak etmektedir.

1987 yılında, Marl Belediyesi'nin resmi davetlisi olarak Almanya'ya gitti. UNESCO'nun 1988'de hazırladığı Dünya Sanat Dizisi'nde, Türkiye'deki âşıklık geleneğini temsil etme görevi Şeref Taşlıova'ya verildi. İngiltere Galler'de; 15-21 Kasım 1989, 04-07 Temmuz 1996, 01-13 Temmuz 2005 ve 02-04 Temmuz 2010 tarihleri arasında düzenlenen "Uluslararası Hikâye Anlatma Festivali"ne (International Story Telling Festival) katıldı. Birçok uluslararası organizasyonda Türkiye'yi temsil etti.

Bugüne kadar altın ve gümüş olarak 145 madalya, 120 plaket ve şilt, 180 takdir ve teşekkür belgesi kazandı. Yurt içindeki üniversitelerde hakkında hazırlanan mezuniyet ve yüksek lisans tezlerinin yanı sıra; Amerika Indiana Üniversitesi tarafından 1983'te, Almanya Berlin Üniversitesi tarafından 1987'de Anadolu âşıklık geleneğinin temsilcisi olarak şiirleri derlendi.

Ulusal ve uluslararası nitelikte düzenlenen folklor ve halk edebiyatı sempozyum ve kongrelerinde tebliğler sundu. Şiirleri ve çeşitli konularda kaleme aldığı yazıları, edebiyat tarihimizde önemli yere sahip dergilerle, çeşitli ansiklopedi ve antolojilerde neşredildi. Yurt içinde olduğu gibi, yurt dışında yayımlanan gazetelerde de hakkında yazılar yazıldı.

Kültür Bakanlığı tarafından "Gönül Bahçesi" isimli bir şiir kitabı 1990 yılında yayımlandı. Prof. Dr. Fikret Türkmen, Nail Tan ve Dr. M. Mete Taşlıova tarafından hazırlanan "Âşık Şeref Taşlıova'dan Derlenen Halk Hikâyeleri" isimli kitap Türk Dil Kurumu tarafından, 2008 yılında yayımlandı. "Âşık Şeref Taşlıova Hayatı ve Şiirleri" isimli kitap ise, Dr. Mete Taşlıova tarafından hazırlandı ve 2010 yılında Millî Eğitim Bakanlığı yayınları arasında çıktı.

İlk olarak 1971 yılında "sanat elçisi" sıfatıyla resmi mahiyette başlayan yurt dışı gezilerine katıldı. Başta TRT olmak üzere, özel radyo ve televizyonlarda yayınlanan çeşitli programlara katıldı. TRT tarafından hazırlanan "Ozanın Kopuzundan Âşığın Sazına" isimli programın danışmanlığını ve "Âşıklık Geleneği" programının metin yazarlığını yaptı. Japon NHK Televizyonunun farklı tarihlerde yürüttüğü "İpek Yolu" ve "Tarihin Altın İzleri" belgesellerinde çekimi yapıldı. İngiliz BBC Televizyonunun hazırladığı "Alexander" (İskender'in Ayak İzleri) isimli yapımın Türkiye konulu bölümlerinde rol aldı. Alman ATT ve ZDF Radyolarında, İngiliz BBC Radyosunda programlara katıldı. 2001 yılında, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nun katkılarıyla, Başbakanlık Atatürk Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı tarafından hazırlanan "Meddahlık ve Meddah Hikâyeleri" (Storyteller and the Craft of Story Telling) isimli projede kaynak kişi olarak icrada bulundu. Bu çalışma CD olarak yayımlandı.

1981 yılında, Atatürk'ün doğumunun yüzüncü yılı nedeniyle, TRT'nin düzenlemiş olduğu "Atatürk" konulu şiir yarışmasında, "güzelleme" dalında "Biri Anadolu Biri Atatürk" isimli şiiriyle Türkiye birincisi oldu. Ayrıca, buna benzer birçok dalda şiirleri birincilik ödülleri kazandı.

1981 yılında Müzik-San Vakfı; 1996 yılında Türkiye Yazarlar Birliği tarafından "Yılın Sanatçısı" seçildi. Türk Dünyası Yazarlar ve Sanatçılar Vakfı tarafından 2000 yılında "Türk Dünyasına Hizmet Ödülü" ile ödüllendirildi. 2005 yılında, Tarsus'ta, "Karacaoğlan Türkmen Şöleni"ne katıldı. "Yılın Sanatçı"sı ödülünü aldı. Türkiye ve Avrupa'da toplam olarak kırka yakın plak ve ses kaseti yapıldı.

2003 yılında, Türk Dil Kurumu, Karaman Valiliği ve RTÜK iş birliği ile organize edilen "Türk Diline Hizmet Ödülü"ne layık görüldü. Âşıkların katılımı ile 13 Mayıs 2005 tarihinde "Âşık-ı Âzam" seçildi.

UNESCO Somut Olmayan Kültür Mirası çalışmaları kapsamında, Türkiye âşıklık geleneği dalında "Yaşayan İnsan Hazinesi 2008" seçildi. 05 Haziran 2010 yılında Ardahan Üniversitesi tarafından kendisine Türk Halkbilimi alanında "Onursal Bilim Doktorası" verildi.

Kültür Bakanlığı Sivas Devlet Türk Halk Müziği Korosu Sanatçısı olarak 1990 yılında başladığı görevinden, 2003 yılında emekli oldu. Âşık Şeref Taşlıova Türkiye'de olduğu kadar yurt dışında da âşıklık geleneğini icraya dönük çalışmalarına devam etmektedir.

Rasim, bir akşam okuldan döndüğü vakit, kendi adına gelmiş bir zarf buldu. İçinde, çiçekli bir kâğıt üstünde, şu satırlar yazılıydı: "Rasim Bey, ben sizi uzaktan uzağa seven bir genç kızım. Çok güzel olduğumu korkmadan söyleyebilirim. Dünyada en büyük emelim sizin tarafınızdan sevilmek ve sizin eşiniz olmaktır. Fakat yaşlarımız biraz küçük olduğu için zannederim ki birkaç sene beklemek gerekecek. Şimdilik kendimi size tanıtmayacağım. Mektuplarınızı kâğıtta yazan adrese taahhütlü olarak gönderiniz. Şimdilik ailemin bu durumdan haberdar olmasını istemiyorum. Bununla birlikte belki bir gün ayaküstü görüşebiliriz. Kendimi şimdiden sevgiliniz ve nişanlınız sayıyorum. Evde yalnızlıktan çok canım sıkılıyor. Mektuplarınız benim için bir teselli olacaktır. **(1)**

On altı yaşına gelmiş her okul çocuğu gibi, Rasim için de hayatta sevilip sevmekten daha önemli bir şey yoktu. Bu mektubu okur okumaz yüreğine bir ateş düştü. Tanımadığı bu kızı deli gibi sevmeye başladı. O gece sinemaya gidecekti, vazgeçti, erkenden odasına çekilerek kendisini seven bu genç kıza uzun bir mektup yazdı. Mektubu posta kutusuna attığı zaman birdenbire on yaş büyümüş gibi gurur duyuyordu. İsminin Bedia olduğunu söyleyen bu genç kız, Rasim'in mektuplarına düzenli olarak cevap veriyor, Rasim bazen nasıl bir cevap yazacağını bilmediğinden Bedia'yı uzun süre mektupsuz bırakıyordu. **(2)**

Bedia cevapsız kalan mektuplardan sonra üst üste mektuplar yazıyor, Rasim'e sitem ediyordu. "Sizi ne kadar sevdiğini ve sizin mektuplarınızdan başka tesellisi olmadığını söyleyen bir zavallı kızın gözlerini yollarda bırakmak doğru olur mu? Hem mektuplarınızı çok kısa yazıyorsunuz. Bir rica daha: Mektuplarınızı biraz okunaklı yazıyla yazamaz mısınız?"

Rasim, sitem dolu mektupların arkasından akşamları erkenden odasına kapanıyor, sevgilisine kendini beğendirmek için saatlerce müsveddeler yaparak, kitaplar gibi uzun mektuplar yazıyordu. Bedia, aynı zamanda meraklı bir kızdı. Bazen şöyle sorular sorduğu da oluyordu: "Evlendiğimiz zaman balayımızı geçirmek için acaba İtalya'ya mı gidelim, İsveç'e mi? Bu iki memleket acaba nasıldır? Halkı nasıl yaşar? Hangi iş kollarında çalışır? Oralara gitmek için hangi denizlerden, hangi memleketlerden geçilir?" Yahut da "Sen Abdülhak Hamit Bey'in Eşber isimli eserini okudun mu? Nerelerini en çok beğendiysen yaz da ben de okuyayım."

Rasim, nişanlısına karşı küçük düşmemek için, coğrafya ve edebiyat kitapları karıştırıyor, onun istediği bilgiyi toplamak için günlerce çırpınıyordu. Bedia bir mektubunda ona şöyle darıldı: "Sizinle muhakkak görüşmeye karar vermiştim. Dün okul dönüşünde yolunuzu bekledim. Fakat bir genç kızın sevgilisi olduğunuzu hatırlamamış, çok fena giyinmiştiniz. Üstünüz başınız, ayakkabınız çamur içindeydi. Çocuk gibi arkadaşlarınızla mı boğuştunuz acaba? Bunu görünce sizi mahçup etmekten korkarak yanınıza gelemedim." **(3)**

Rasim fena hâlde utandı ve üzüldü. O günden sonra olağanüstü dikkat ve özenle giyinmeye başladı. Bedia bir kere de onun okuldan çıkar çıkmaz eve gitmemesinden, geceye kadar sokakta dolaşmasından şikâyet etmişti. Acaba kendisi evde onun için ağlarken o, başka kızların peşinde mi geziyordu?

Rasim dünyada Bedia'sından başka hiçbir kızı sevemeyeceğini yeminlerle yazdı ve sokakta dolaşmaya, tesadüf ettiği kızlara göz ucuyla bile bakmaya cesaret edemez oldu. Bir akşam, Rasim'in annesi Nedime Hanım kocası Ahmet Bey'i matemli bir çehre ile karşıladı, ağlamaklı bir tavırla: "Ah Bey, başımıza gelenleri sorma. Oğlumuza Bedia isminde bir kız musallat olmuş. Bugün Rasim'in odasını düzeltirken mektuplarını buldum. Evladımız elden gidiyor. Bir çare bul." Ahmet Bey de hiçbir meraklanma işareti görünmüyor, tersine kıs kıs gülüyordu. Sesini alçaltarak: "Korkma hanım," dedi, "Oğlana aşk mektuplarını yazan kız benim! Oğlandaki haylazlık arttıkça artıyordu. Okuldaki öğretmenler de ben de bütün gayretimize rağmen, ona doğru dürüst yazmayı bile öğretemiyorduk. Nihayet düşüne düşüne bu çareyi buldum. Rasim'in kıza yazdığı mektuplar sayesinde bu sene sınıfı geçeceğinden eminim. Gerçekten öyle de oldu. Dersleri şu an çok iyi. Ama bu durumu ona nasıl anlatırım, hiç bilmiyorum. **(4)**

Reşat Nuri Güntekin

2 Hayvan Davranışlarının İnsandaki Görünümleri

Canlıların yaşamda başlıca iki hedefi vardır: Canlı kalmak ve neslini sürdürmek. Bu durum, hayvanlar için doğru olsa da insan için aynısı değildir. Hayvanların davranışları genelde içgüdüye dayanırken insan davranışları daha çok öğrenilebilirdir. Hem hayvanlarda hem de insanda bir takım fizyolojik ihtiyaçlar vardır. Bunlar, hayatın devamı için gereklidir. Her varlık, doğduğu andan itibaren dış dünya ile mücadele halindedir. Durmadan değişen çevre şartlarına karşı kendi dengesini korumak zorundadır. Hayvanlarda bu mücadele otomatiktir ve zorda kalmadıkça değiştirilmez. İnsanlarda ise önceden edinilmiş bilgilerle kıyaslanır ve içinde bulunulan duruma göre davranış geliştirilir. İki insanın aynı duruma gösterdikleri tepkinin farklı olması, geçmiş tecrübelerinin aynı olmaması nedeniyledir.

Fizyolojik olarak çoğu hayvan üstün bir görme, işitme ve koku alma duyularıyla donatılmıştır. Kediler, yüz ifadeleri, vücut duruşları ve çeşitli seslerle iletişime geçerler. Süt emerken annesi ile dinlenirken insan yavrusu gibi memnuniyet mırıltıları çıkarırlar. İnsanlara sokulur ve mırıldanarak sürtünürler. "Kedi gibi sokulmak" deyimi bu davranıştan esinlenilerek kullanılmaya başlanmıştır. Kedilere, sadık olmadıkları için "nankör" denilir. Bağlılık ve sadakat davranışları göstermeyen insanlar da "kedi gibi nankör" olmakla suçlanır. Bir de dört ayak üstüne düşmeleri vardır. Bir kedi yüksek bir yerden aşağı düşerken kendini yere konmaya en uygun pozisyona sokar ve düştüğünde zarar görmez. İşte, her türlü zorluğa ve riske rağmen işleri yolunda giden insanlara "dört ayak üstüne düştü" denir. Kedi iyice sıkıştırılmadıkça tırmalamaz. Köşeye sıkışmış insan da zor durumda kalınca "tırnaklarını gösterir".

Bir köpek yaralanan, hastalanan ya da ölen sahibinin yanından ayrılmaz, mümkünse yardım bile getirir. Sadakat ve bağlılık açısından hiçbir şeyi gözü görmeden bağlı olmaya "köpek gibi sadık olmak" denir. Köpeklerin gece görme, koku alma ve işitme duyuları çok gelişmiştir. Bizlerin duyamayacağı sesleri duyarlar. Sevgiye düşkünlükleri nedeniyle sahipleri kızsa ya da kötü davransa biraz sonra gelip yine sevgi talebinde bulunur. Bu durum "köpek gibi yaltaklanmak" deyimine kaynaklık eder.

Köpeğin atasının kurt olduğu belirtilir. Kurtların genel özellikleri cesur, kararlı, gözlemci, takipçi ve de saldırgan olmalarıdır. İyi gözlemler, bekler, hiç bıkmadan takip edebilir, pes etmez ve en uygun anda da saldırırlar. Sürünün en tecrübelisi ve güçlüsü lider olur. Sosyal hayvanlardır. Grup halinde yaşarlar, alanlarını idrarlarıyla işaretler ve yaklaşan olursa saldırırlar. Hiyerarşi çok güçlüdür. Lider dişi kurt, bir diğer dişi kurdu "bebek bakıcılığı"na atayabilir. Isırma güçleri köpeklerin iki katıdır. Yalnız bir erkek kurdun uluması 25 km'den duyulabilir ve 200 km'lik bir mesafeyi 48 saatte yürüyebilecek güçtedirler. Deneyim sahibi olan, plan kurma, gözlem yapma, takip etme ve cesaretli olma özelliklerini taşıyıp her işin altından ustalıkla kalkan insanlara "yaşlı kurt" denir.

Aslanlar, bölgelerinin gerçek krallarıdır. Aslanın davranışı da kendi gibi heybetlidir. Kedigillerin çoğu asosyalken aslan sosyaldir ve sürüler halinde yaşar. Kükremesi pek çok anlam taşır. Ya davetsiz bir misafiri uyarır, "burası benim alanım" der, ya da dişi aslana "ben buradayım" mesajı verir. Avlanmanın %80- 90'ı dişiye aittir. Dişi avlanır, ancak önce erkek yer. Dişiler ve yavrular, erkek aslandan sonra karınlarını doyururlar. Bu nedenle, bir parayı, malı veya bir yeri paylaşırken, iyisi ve fazlasına "aslan payı" adı verilir ve aslan payını her zaman en güçlü kişi alır. "Aslan gibi olmak", "aslan kesilmek", "aslan gibi kükremek" de aslanın özelliklerinin insandaki yansımasıdır.

Daldan dala atlayan maymun, hayvanlar âleminin gözü doymayan örneğidir. İki elinde muz olsa bir üçüncüsünü uzatsanız sahip olma açlığıyla onu da alır. Elde ettikten sonra ona karşı olan ilgisi azalır. Toplumda böyle davranan insanlar "maymun iştahlı" olarak nitelendirilirler.

Koyun gibi olunan durumlar da vardır. Lider ne yapıyorsa düşünmeden o yapılır. Öl denilince ölünecek hale gelinir. Yani bir anlamda "sürü psikolojisi"ne girilir ve "koyun gibi" davranılır.

Ayı kindardır, unutmaz, kendisini yaralayan insanı ölümüne takip eder, panter hızlıdır ağaca bile tırmanır, yaban domuzu ise hiçbir şeyden korkmaz, saldırır. Bizlerin kaçmakta zorlanacağımız bu hayvanların özelliklerine benzer insanlar gerçek hayatta da karşımıza çıkmaktadır. Doğada olduğu gibi insanın toplumsal yaşamında da bu insanlardan kaçmak zordur.

Bizler, hayvanlar gibi dürtülerimize göre hareket edersek çakal gibi sinsi, sırtlan gibi fırsatçı, tilki gibi kurnaz, keçi gibi inatçı olabiliriz. Bencillik ve sahip olma hırsıyla aslan gibi hükmetmeyi, sırtlan gibi ele geçirmeyi, yılan gibi zehirlemeyi bir hakmış gibi görebiliriz. Oysa arı ve karınca gibi çalışkan, fil gibi güçlü hafızalı, ceylan gibi güzel bakışlı, kuzu gibi masum olsak daha iyi olmaz mı?

Afrika'nın geniş savanlarında sakin sakin dolaşan çita, uzakta bir ceylan sürüsü görür. Heyecanlanması ve sürüye saldırması beklenirken o istifini bozmaz. Sadece sürüye doğru yürümeye başlar. Yavaş yavaş avına yaklaşır. Dünyanın en hızlı koşan hayvanı olan ve 3 saniyede 96 km hıza ulaşan bu çita, 30 metre kalıncaya kadar neden ceylan sürüsüne saldırmaz? **(Öğrencinin düşünmesi için zaman verilecek)** Aslında çitanın bildiği çok önemli bir şey vardır. Eğer avına 30 metre kadar yaklaşmadan saldırırsa avını yakalaması çok zor olacaktır. Ancak 30 metre kadar yaklaşınca enerjisini toplayıp tüm gücüyle saldırır ve başarıya ulaşır.

Peki, çita, avına 30 metreden daha fazla uzakken heyecanlanıp tüm gücüyle saldırsa ne olur? **(Öğrencinin düşünmesi için zaman verilecek)**

Avını yakalayamaz ve boşu boşuna tüm enerjisini harcamış olur. Sürekli bunu yaptığını düşünün. O zaman da türü yok olur. Bir çita için en mantıklı şey, hedef ulaşılabilir olduğu zaman, tüm enerjisini kullanıp saldırmak; hedef ulaşılmaz olduğu zaman enerji harcamamak ve sakin olmaktır. İşte çitanın motivasyonu tam olarak böyle çalışır.

İnsanlar da böyledir. Hedef ulaşılabilir olduğu zaman, kişinin motivasyonu yüksek olur ve tüm enerjisiyle/gücüyle hedefin peşinden koşar. Ama hedef uzak olduğu zaman, beyne hemen mesaj gider: "Hedef uzakta, boşu boşuna enerjini harcama." der. Biz de bu durumda "Bu çocuğun motivasyonu yok." deriz ve çocuğu tembellikle, sorumsuzlukla ya da akılsızlıkla suçlarız. Motivasyonu düşük olan çocuk, aslında "Hedefim uzak" mesajı verir bize. Aynı çita gibi kendisi için en mantıklı olanı yapar. Çok değerli olan enerjisini boşa harcamaz.

Peki, bu durumda ne yapmak lazım? Bunu da çitalardan öğrenebiliriz. Anne, yavrularını eğitmek için şöyle bir şey yapar: Bir ceylanı yakalar ve boynundan yaralayarak onu serbest bırakır. **(Öğrencinin düşünmesi için zaman verilecek)**

Sonra da yavru çitalar yaralanmış ceylanın peşinden koşar ve onu yakalar. Anne çita, yavrularında başarı hissini oluşturur. Yani, anne çita hem ulaşılmaz olan hedefi yavrusu için ulaşılabilir hale getirir hem de yavruların avlanma becerisini geliştirir. Aileler ve öğretmenler aynı şeyi çocuklar için yapmalı. Çocuk için ulaşılabilir hedefler oluşturmalı ve çocuğa 'yapabilirim' duygusu kazandırmalı. Fakat burada dikkat edilecek önemli bir nokta var. Yapmacık hedefler asla motive etmez. Bu yüzden çita yavrularına pratik olsun diye bir fareyi yakalattırmaz.

Ama tabii daha önemli bir sorun var. Çoğu öğrencinin hedefi yok. Yani, ortada yakalanacak bir ceylan yok. Bu durumda asıl iş çocuğun güçlü yanlarına ve heyecanına göre hedef oluşturmaktır. Hedefi olan ve hedefine ulaşabileceğini düşünen her çocuğun motivasyonu da yüksek olacaktır.

Özgür Bolat, Hürriyet

Eskiden iyi babalar ailelerine gül gibi bakar, eşler birbirleriyle gül gibi geçinir, birbirleri üzerine gül koklamaz, gül gibi çocukları olurdu. Evleri çiçek gibi olurdu. Çocuklar el bebek gül bebek büyür, dikensiz gül olmadığını herkes bilirdi. O zamanlar menekşeler kokar, karanfiller mesaj verirdi.

Osmanlı Devleti'nin ileri gelenleri, komutanları, hekimleri, hâkimleri ve hatta padişahları arasında çiçek yetiştiriciliği ve kültürü önemli bir hobiydi. Avrupalı seyyahlar Osmanlı topraklarındaki muazzam çiçek kültürünü ve bahçeciliği anlattıkları mektuplarında; "Burada gizli çiçek dili var." derlerdi.

Klasik Türk şiirinde de şairler duygularını ifade etmek için çiçeklerden yararlanırlardı. Şiirlerde, yârin yanağı ve dudağı güle, saçı sümbüle, gözü nergise, kokusu yasemine benzetilirdi.

Çiçekler, insanların en önemli iletişim kanalıydı. Kişiler sevgilerini, iyi dileklerini, küskünlüklerini çiçekler kanalıyla iletirlerdi. Sevgililer aşklarını, özlemlerini ya da üzüntülerini çiçekler aracılığıyla ifade eder, dargınlıklarından çiçeklerle barışırlardı. Asırlar boyunca, onlarca milletin ve dinin kültürüyle yoğrulup ortaya çıkan bu çiçek dili, ne yazık ki günümüzde eskisi kadar sık kullanılmıyor.

Eskiden çiçek, bir insana verilen en kıymetli ve anlamlı hediyeydi. Dostlar, arkadaşlar, sevgililer ya da eşler birbirine, evlatlar annelerine, öğrenciler öğretmenlerine çiçek verirdi. Verilen çiçeğin ne olduğu kadar kaç adet verildiği de önemliydi. Çünkü her bir detay, büyük bir anlam içeriyordu.

Osmanlı'da çiçek demetlerine "selam" adı verilirdi. Çiçeklerin anlamları adlarıyla kafiyeliydi. Mesela, dışı beyaz kâğıda sarılmış ve yarısına kadar su ile doldurulmuş çiçeklik içinde bir demet sümbülün mesajı şudur: Şişe beyaz suyu az, sümbüller eder niyaz, küskünlüğün ne ise üstündeki kâğıda yaz.

Kadın erkek ilişkilerinin bu kadar kolay olmadığı zamanlarda bekâr genç, talip olduğu kızın niyetini karanfille sorardı. Mesela bir adet karanfil gönderirse, "olalım seninle bir" demekti. Cevap beş karanfil olarak gelirse "olayım sana eş" demekti. Beşir Ayvazoğlu, Güller Kitabı'nda karanfil dilini şöyle anlatıyor: "Diyelim ki Ayşe kız, sevdiği Mehmet Çelebi'den beş tane karanfil aldı, cevap olarak da üç karanfil gönderdi. Âşık, buluşmalarının güç olduğunu anlayacaktır. Çünkü üç karanfil; "üç, buluşmamız oldu güç" demektir. Âşık, bu cevap üzerine çaresizliğini anlatmak için yedi karanfil gönderebilir. Bu demektir ki "aşkın beni yedi".

Evlenmek isteyen gençler bunu sözle dile getirmez gül işlemeli çorap giyer, başına da karanfilli örtü takardı. Ailesi gerekli mesajı alırdı. Evlenme çağında kızları olan aileler de bu durumu çiçekle ilan ederlerdi. Evlerin caddeye bakan cephesinde saksılar içinde çiçek bulundurmak, "burada evlendirilecek kızımız var" demekti. Eğer talibi çıkar ve iş kesinleşirse bu sefer saksılar bahçe tarafındaki pencerelere taşınırdı.

Şimdi size çiçeklerin adları ve ifade ettikleri anlamlardan küçük bir örnek sunayım. Ne dersiniz? Siz de sevgilinize duygularınızı çiçekle ifade etmek ister misiniz?

Nergis:	Yüreğimi deldiniz/ Oturalım diz be diz / Söyleşelim yüz be yüz
Zambak:	Dön de sen haline bak
Fulya:	Sensiz dar olmuş başıma dünya
Sümbül:	Sevmez isen de yüzüme gül
Leylak:	Ne gezersin aylak aylak
Yasemin:	Kulun olsun yar senin... Sen benimsin sen benim
Lale:	Koydun beni bu hale, gönül böyle giderse, meskenim tımarhane
Gül:	Ben ağlarım, sen gül
Şebboy:	İkimiz bir boy

Bazen bir nesneye takılmış öyle hoş bir isimle karşılaşırım ki, o nesnenin isim anasını veya babasını merak ederim. Bu isim herhalde kendiliğinden doğmamıştır, mutlaka bir yakıştırıcısı vardır, diye düşünürüm. Bilerek ya da bilmeden belki üç beş kişi arasında söz konusu olmuş, o nesnenin özellikleri üzerinde nükteler, benzetmeler yapılmış ve nihayet o şeyin adı konuluvermiştir... Ama ben yine de merak ederim. Acaba kimdi? Bulduğu, yakıştırdığı isim nasıl tuttu? Nasıl yayıldı ve nasıl dilimize mâl oldu? İsim bulmak öyle herkesin üstesinden geleceği bir iş değil. Ayrı bir sanattır, bulma ve yakıştırma yeteneği ister.

Ben bu isimlerin büyük şehirlerden değil, küçük kasabalardan, köylerden ya da mahallelerden doğduğunu düşünüyorum. Kafası yığma bilgilerle dolmamış, doğaya daha yakın, daha sağlıklı düşünebilen insanlardan... Hatta kapı önlerinde uzun yaz günlerinde dantel örerek sohbet eden yahut bağa bahçeye giden kadınlardan... Çiçeğe böceğe, araç gerece kolayından hemen bir isim buluverirler bu kişiler.

Geçenlerde bir komşum bizim evde, yukarılardan odanın ortasına sarkan, hemen hemen iki metrelik kolları olan bitkiyi görünce "Buna değme gitsin derler" dedi... Küçücük çiçekler de açan bu coşkun ve pervasız bitkinin adını doğrusu ben bilmiyordum. Onu evlerde, lokantalarda görürdüm de adını bilmezdim. Bizden bir çiçekti, çok alışılmış, bildikti. Fakat ona hangi güzel duyuş ve bakış bu adı koydu dersiniz? Özgürce uzadığına bakarak hemen "değme gitsin" demişler. Evet, eğer dokunmazsanız metrelerce yol alıyor mübarek. Sonra da keyfine değme gitsin...

Her yaz bahçeleri şenlendiren bir çiçeğimiz var, eskiler "aynısafa" diyorlarmış. Ben ona "şafak çiçeği" adını koymuştum. Çünkü kırmızının pembenin her tonunda açıyordu. Katmerli, alımlı, sonbahar sonlarına kadar açan bir çiçektir... Trakyalı ve bahçesine pek düşkün bir hanım tanıyorum. Duvarlarının diplerini bunlarla donatır. O da bu çiçeğin adını "kral kızları" olarak biliyormuş... Niye padişah değil de kral kızları acaba? Pek mi mağrur bunlar, pek mi alımlı, pek mi dik başlı? Galiba... Dikkat edilirse kat kat, kendi içinden çıkan volanlı etekleri ve ortadaki küçük taçlarıyla birer prensesi andırıyorlar. İşin hoş tarafı, bir başka hanım da bizim "şafak çiçeği"ne namı diğer "kral kızları"na "kirli kızlar" demez mi? İyi de niye kirli kızlar? Niyesini bulmakta pek zorlanmadım. Çünkü çiçeğin sürekli olarak yeni taç yaprakları çıktıkça eskilerin yani altta kalanların rengi atıyor. Bu da uzun eteklerin yeri süpürmesi ve kirlenmesi demek oluyor... İşte hayal gücünün sınırsızlığı...

Çiçeklerin dilinden en çok kadınlar anlar. Kadınlar içlerini çiçeklere döker, onlarla söyleşirler. Evlerinin her köşesini minik bir bahçeye çevirirler. Sonra çiçeklere kendilerince isimler takarlar: Hanımeli, hanım düğmesi, hanım sallandı, cemali güzel, hüsnüyusuf, kına, küpeçiçeği, saksı güzeli...

Bir gün kırlara çıkın, bütün dikkatinizi ve düşüncelerinizi çevrenizdeki bitkilere ve çiçeklere yöneltin. İlginizi çeken bir bitkinin önünde durup yakından inceleyin. Hiçbir şey düşünmeden öylece anlamaya, ayrıntılarını görmeye çalışın. İçinizden yükselen duygulara kendinizi bırakın. İçiniz öylesine güçlü bir enerjiyle dolacak ve etrafınızdaki her şeye karşı öylesine büyük bir sevgi duymaya başlayacaksınız ki, kendinizi, güçlü ve moral olarak yükselmiş olarak hissedeceksiniz. Bu duygular içindeyken de ne bir çiçeği koparmaya kıyabileceksiniz, ne de bir dalı... Size böylesine mutluluk, coşku ve heyecan veren bir nesneyi yaralayıp öldürmeniz mümkün olmayacak. Çünkü onun yaşam enerjisini içinizde hissedeceksiniz. Böyle bir çalışma yapmaya herkesin ihtiyacı var. Farkına varabilmek için... Neleri öldürdüğünü, neleri yok ettiğini anlayabilmek için...

Aslında konumuz çiçekler. Narin ve korunmasız çiçekler... Sadece çiçekler mi? Elbette ki değil. Çiçeklerle birlikte çiçek gibi çocuklar, gençler, kadınlar, insanlar... Şimdi, çocuklara da az önce çiçeklere baktığınız gibi bakmaya çalışın. Hiçbir şey düşünmeden, kendinizi vererek yüreğinizle bakın. Ne kadar olağanüstü, ne kadar mükemmel ve ne kadar sevgi dolu olduklarını göreceksiniz. Üstelik onların size aktardığı enerji bitkiler kadar yoğun olacaktır. Böylece onları anlayabilecek, sevgilerini size aktarmalarına yardımcı olacaksınız. Bunun sonucunda siz de içinizde yükselen sevgiyi onlara yansıtmaya başlayacaksınız. Onların narin ve kırılgan duygularını, ruhlarını öldürmeyeceksiniz.

Aslında herkesin bunu öğrenmesi gerek. Çiçeklere bakmayı öğrendiğiniz zaman yavaş yavaş bu bakışınızı önce çocuklara sonra kadınlara ve daha sonra bütün bir insanlığa yöneltebilir, bakmayı öğrenebilirsiniz. Herkes öğrenebilir, hatta öğrenmelidir. Öğrendiklerinin sonucunda algılama ve buna bağlı olarak anlayış değişeceği için dünyanın bütün çehresi değişecektir.

5. ÜNİTE

1 Dilimizi Yazıyoruz ve Okuyoruz

Yazı, bir iletişim aracıdır. Dile dair görsel işaretlerin kullanıldığı, belirli bir yapıya sahip, sesleri ve sözleri temsil eden sembollerden oluşur. Buna göre yazı, düşünceleri değil dili temsil eder ama yazıya bir anlam yüklenerek duygu ve düşünceler anlaşılır. Dil, bilindiği gibi seslerden meydana gelmiştir. Sesler de konuşma yoluyla hece, kelime ve cümleleri kurarak dili ortaya koyar. Bunların birer işaretle karşılanması, dilin yazıyı kullanması demektir. Yazı, çok farklı ihtiyaçlara göre kullanışlı, her zaman geçerli ve ekonomik olmak üzere geliştirilmiştir.

Söz kalıcı değildir ama yazı, somut bir varlık olarak sonsuza kadar korunabilir. Konuşma ve yazma, dilin kullanımının iki göstergesi olarak o dilin yapı özelliklerine bağlıdır. Bundan dolayı, bir yazı, o dilin ses yapısı bilinmeden doğru olarak okunamaz. Çünkü yazı bir dildeki seslerin hepsini birebir karşılamaz ve işaretler dilin ses değerlerine göre okunur.

Yazı dili, bir toplumda farklılıklar gösteren ağızlardan birine dayanır. Bu ağza eğitim dili, edebî dil, yazı dili gibi adlar verilir. Bundan dolayı bir toplumda konuşma dili ile yazı dili her zaman aynı olmaz. Yazı dili, genellikle o ülkenin kültür merkezinde konuşulan dildir. Bu bakımdan Türkiye Türkçesinin yazı dili, İstanbul'da konuşulan Türkçedir. Buna İstanbul Türkçesi de denir.

Elimizdeki bulgu ve bilgilere göre bilinen en eski yazı sistemi Sümer yazısıdır. Sümerler yazıyı, tapınak ve depolardaki malları kaydetmek için kullanmışlardı. Bu sırada, kayıtları tutanların adlarını da yazma ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bunun üzerine kişilerin adlarındaki hecelerin resimleri birer nesneye benzetilerek çizilmiştir. Zamanla, adlardaki hecelerin resimleri, bu hecelerdeki sesleri de karşılamaya başlamıştır. Böylece bütün kelimeleri bu işaretlerle yazıya geçirme imkânı doğmuştur. Yazı, bir sistem olarak ilk defa Sümerlerde görülse bile zamanla birçok medeniyette farklı şekillerde ortaya çıkmış ve kullanılmıştır.

Çoğu tarihçiye göre tarih, yazının bulunup kullanılmasıyla başlar. Çünkü kayda alma, kayıt tutma yazıyla başlamış, bu kayıtlar günümüze kadar gelmiştir.

1 Maya Medeniyeti

Maya medeniyeti, Maya halklarının Orta Amerika'da kurduğu ve binlerce yıl süren yüksek bir medeniyettir. Günümüzdeki Guatemala, Meksika, Yukatan Yarımadası, Belize, El Salvador ve Honduras'ı içine alan bölgede beş ayrı devlet kurmuş ve bu arada yüzlerce lehçeyi dil olarak kullanmışlardır. Bu lehçelerin bir kısmı günümüzde de konuşulmaktadır.

Maya medeniyeti, MÖ 600'de yükselmiş, MS 3. yüzyılda zirveye ulaşmış ve şehir devletlerinin siyasi kavgaları sonucunda MS 900'de çöküşe geçmiş ve 17. yüzyılda sona ermiştir. Maya medeniyeti çökmüş olmakla birlikte Mayalar, varlıklarını bu bölgede günümüzde de sürdürmekte ve kendi dillerini konuşmaktadırlar.

Maya medeniyeti, parlak dönemlerinde astronomi, matematik, mimari, edebiyat ve sanatın değişik alanlarında çok yüksek bir seviyeye ulaşmıştı. Rabinal Achi, Popol-Vuh, Chilam Balam gibi eserlerin bulunduğu Maya edebiyatı bu kültür ve medeniyeti anlatmıştır.

Mayalar, klasik dönemlerinde olağanüstü yapılar inşa etmiştir. Bunların en dikkat çekici olanları piramit şeklindeki dinî yapılardır. Bu eserlerin bulunduğu Tikal ve Quiriguá adlı şehirler, Dünya Kültür Mirası Listesi'ne alınmıştır. Yöneticilerin sarayları, duvar resimleri ve soylu kişilerin süslü konutları da ilgi çekici anıtlar arasındadır.

Mayaların ilgi çekici eserlerinden biri de usta taş işçiliğiyle yaptıkları, yöneticilerin şecereleri ve askerî zaferlerinin tasvir edildiği ve "tetun (ağaç taş)" dedikleri anıtsal dikilitaşlardır. Mayaların ticari malları arasında yeşim taşı, kakao, mısır ve tuz dikkati çekmektedir.

1 Sultan Şairler

Osmanlı Devleti'ni yöneten sultanlar, tarih sahnesinde sanatkâr mizaçlarıyla da yer almışlardır. Osmanlı şehzadeleri ve sultanları iyi bir eğitimden geçmişler, özellikle müzik ve şiire ilgi göstermişlerdir. Osmanlı sarayında, sanatçılar ve bilim adamlarının desteklenmesi, kültür ve sanat hayatını canlı tutmuştur. Bunu, diğer Türk devletlerinde de görmek mümkündür. Osmanlı Devleti'nden önceki Anadolu Beylikleri döneminde, bilim adamlarını, sanatkârları himaye ve teşvik etmenin beyler arasında yarış hâlinde olduğu görülür.

Osmanlı sultanlarının dostları ve sohbet ettikleri kişiler arasında, dönemin şairleri önemli bir yer tutmuştur. Daha küçük yaşlarda çok iyi bir dil ve edebiyat eğitimi alan bu sultanların çoğu şiir yazmış, hatta "divan" denilen şiir kitapları yazmışlardır.

Osmanlı sultanları arasında ilk şiir söyleyen, Fatih Sultan Mehmet'in babası olan II. Murat'tır. Şairler şiirlerinde, gerçek adlarının yerine "mahlas" denilen takma bir ad kullanırlardı. II. Murat da "Muradi" mahlasını kullanmıştır. II. Murat, haftada iki gün şair ve bilim adamlarını toplayıp daha önceden belirlenmiş olan konuda tartışmalarını dinler, şiirler okuturdu.

Fatih Sultan Mehmet (1432-1481), özellikle müzik, resim ve şiirle ilgilenmiştir. Onun mahlası "Avnî" idi. Şiirlerinde, lirizm ve ileri derecede bir samimiyet vardır; iç dünyasını bütün çıplaklığıyla görmek mümkündür.

Fatih'ten sonra Osmanlı Sultanı olan II. Bayezit (1448-1512) âlim ve sanatkârdı. Onun mahlası da "Adnî" idi. Onun şiirleri bir divanda toplanmıştır ve Osmanlı sultanları içinde ilk divan sahibi odur. Şiirlerinde coşkulu ve samimi bir dil kullanan II. Bayezit, kardeşi Cem Sultan'a şiir hâlinde birçok mektup yazmıştır. O, birçok yabancı dilin yanında, Türkçenin lehçelerinden Çağatay Türkçesini ve Arap harflerinden önce kullandığımız Uygur Alfabesi'ni de biliyordu.

Şahsi duygularını ifade etmede çok başarılı olan Fatih'in oğlu Cem Sultan (1459-1495), etrafına şairleri toplamış ve "Cem Şairleri" adı verilen bir grup oluşmuştur. Cem Sultan şiirlerinde, özellikle Avrupa'da geçirdiği yıllarda vatan hasreti, aşk, tabiat ve din konularını işlemiştir.

Osmanlı Devleti'nin büyük sultanlarından Yavuz Sultan Selim (1470-1520), hem bilim hem de sanat alanında çok iyi bir eğitim görmüştü. Farsçayı, bu dilde divan oluşturacak derecede iyi bilirdi. Arapça şiirleri de vardır.

Osmanlı sultanları arasında en çok şiir yazan Kanuni Sultan Süleyman (1495-1566) olmuştur. "Muhibbî" mahlasını kullanan Kanuni, hem Farsça hem de Türkçe divan oluşturmuştur. Kanuni, Türkçenin büyük şairleri olan Bâki, Zâtî, Hayâlî ve Fuzûlî ile aynı dönemde yaşamış ve bu şairlerle görüşmüş, ilgilenmiş ve onları himaye etmiştir. Dünyanın en güçlü devletinin sultanı olduğu sırada söylediği aşağıdaki beyit çok meşhurdur:

Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi

Kanuni'den sonra gelen Osmanlı sultanlarının da şairlik yeteneği dikkat çekicidir. Bu sultanların şiirlerinde dünya hayatının geçiciliğinden, dünya malının gerçek sahibinin kendileri olmadığından bahsettikleri görülür.

6. ÜNİTE

5 Sempozyuma Ulaşım

Sekreter İyi günler, 6. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Sekreterliği. Size nasıl yardımcı olabilirim?

Katılımcı İyi günler, ben Dr. Cemil Ünlü. Erciyes Üniversitesinden arıyorum. 6. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumunda bildiri sunacağım. Ulaşımla ilgili bilgi alabilir miyim?

Sekreter Bursa'ya neyle gelmeyi düşünüyorsunuz?

Katılımcı Ben Otobüsle geleceğim ama üniversitemizden diğer katılımcı arkadaşlarım farklı ulaşım araçlarıyla gelecekler. Ben ayrıntılı bilgi alabilir miyim?

Sekreter Tabii ki... Şehir dışından gelecek konuklarımız, terminalden 93 ve 43F numaralı belediye otobüsleriyle üniversiteye ulaşım sağlayabilirler. Mudanya ve Güzelyalı feribot iskelelerinden 2U belediye otobüsüyle, Yenişehir Havaalanından; önce kent merkezine ulaşan otobüslere ardından da üniversite yönüne çalışan tren ya da otobüslerle, İzmir yolu üzerinden gelenler Minteks'te inip seyahat ettikleri otobüs firmasının servisleriyle yerleşkemize varabilirler. Şehir içinden gelecek konuklarımızdan hafif raylı sistemi kullanarak gelmek isteyenler; Demirtaşpaşa, Şehreküstü, Osmangazi metro istasyonlarından 2 numaralı Üniversite trenini, özel halk otobüsleriyle ulaşmak isteyenler; Altıparmak, Heykel, İnönü Caddelerinden kalkan 48 ve 48/A numaralı otobüsleri kullanabilirler. Bu bilgilere internet adresimizden de detaylı olarak ulaşabilirsiniz.

Katılımcı Çok teşekkür ederim. Ayrıca konaklama hakkında da bilgi edinebilir miyim?

Sekreter Sempozyum katılımcılarımız için anlaşmalı bir otelimiz, Uludağ Üniversitesi Görükle Yerleşkesi içinde bulunmaktadır. Ancak katılımcılarımız istedikleri takdirde şehir merkezinde bulunan otel ve pansiyonlarda kalabilirler.

Katılımcı Ben anlaşmalı otelde kalacağım.

Sekreter O hâlde otel için rezervasyonunuzu yaptırayım. İsminizi tekrarlayabilir misiniz?

Katılımcı Cemil Ünlü

Sekreter Ne kadar süre kalmak istiyorsunuz?

Katılımcı Sempozyum süresince kalmak istiyorum.

Sekreter Ekranda görülen numara size ait değil mi?

Katılımcı Evet evet, benim numaram. Bu numaradan bana ulaşabilirsiniz.

Sekreter Peki kaydettim. Ben sizi daha sonra arayıp bilgi vereceğim.

Katılımcı İlginiz için çok teşekkür ederim. İyi çalışmalar diliyorum.

Sekreter Size de iyi çalışmalar.

Saygıdeğer Bilim İnsanları ve Kıymetli Misafirler,

Ülkemizin en köklü üniversitelerinden biri olan Uludağ Üniversitesinde "VI. Dünya Dili Türkçe Sempozyumu"na ev sahipliği yapmanın sevincini ve gururunu yaşıyoruz.

Aklın ve bilimin öncülük ettiği, çağdaş ve demokratik yolda, özgür düşünceli ve kişisel sorumluluk duyguları gelişmiş, ulusal değerlere saygılı, kültürel ve tarihi değerleri benimsemiş, çağdaş görünüşlü gençler yetiştirmeyi amaç edinen üniversitemize bağlı olarak, 12 Fakülte, 3 Yüksekokul, 15 Meslek Yüksekokulu, 1 Konservatuar, 4 Enstitü, 18 Uygulama ve Araştırma Merkezi ile 3 Araştırma Merkezi ve Rektörlüğe bağlı olarak kurulan 5 bölüm bulunmaktadır.

11 Nisan 1975 tarihinde Bursa'da "Bursa Üniversitesi" adı ile kurulan Üniversitemiz, 20 Temmuz 1982 tarihinde "Uludağ Üniversitesi" adını almıştır. Kurulduğu günden bugüne seçkin bilimsel organizasyonlara ev sahipliği yapan üniversitemizde yine çok önemli bir sempozyum için bir aradayız.

İlk defa 2008 yılında Başkent Üniversitesinde başlayan Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumunun ikincisi 2009'da Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Lefkoşa Uluslararası Kıbrıs Üniversitesinde, üçüncüsü 2010'da Dokuz Eylül Üniversitesinde, dördüncüsü 2011'de Muğla Üniversitesinde ve beşincisi 2012 yılında Pamukkale Üniversitesinde gerçekleştirilmiştir. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumunun altıncısının ev sahipliğiniyse Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü üstlenmiş bulunmaktadır.

Ana dilimiz Türkçenin bir dünya dili olduğunu biliyoruz. Türkçenin tüm yönleriyle ele alınacağı bu sempozyumda, dilimizin dünya üzerindeki konumu; gelişimi; dünü, bugünü ve yarını sorgulanacak; Türkçenin geleceğine ışık tutacak çalışma yöntemlerinin ortaya konması sağlanacaktır. Böylece Türkiye Cumhuriyeti gibi büyük dünya devletinin ortaya çıkmasına zemin hazırlayan Bursa'da dört gün boyunca Dünya dili Türkçeyle ilgili bilimsel bir ortam oluşacaktır.

VI. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumunda sunulacak bildiriler, şu genel başlıklar altında toplanmıştır:

- Yazılı, sözlü ve görsel iletişim aracı olarak Türk dili
- Türk dili haritasının tarihî ve güncel özellikleri
- Tarihî ve çağdaş Türk dili araştırmaları
- Edebiyat dili olarak Türkçe
- Köken bilgisi araştırmaları
- Ağız araştırmaları
- Sözlük bilimi araştırmaları
- Türk dilinde terim araştırmaları
- Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi
- Çeviri dili olarak Türk dili
- Dünyadaki Türkoloji merkezleri ve çalışmaları
- Türkçenin eğitimi ve öğretimi
- Disiplinlerarasılık ve Türk dili
- Türk dili araştırmalarında yöntem sorunları

6. Dünya Dili Türkçe Sempozyumunun Türk dili, Türk edebiyatı, Türk kültürü için yararlı olacağına inancımız tamdır. Bu inançla Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü, dünyanın dört bir yanından ve ülkemizdeki çeşitli üniversitelerden gelerek sempozyuma katkıda bulunacak bütün bilim insanlarına şimdiden teşekkürü bir borç olarak görüyor, tüm birimleriyle sempozyuma farklı coğrafyalardan katılan konukları en güzel şekilde ağırlamak istiyoruz.

VI. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumunda bildiri sunacak bilim insanlarına, katılımcılara ve başta Türkiye İş Birliği ve Kalkınma İdaresi, Yunus Emre Enstitüsü, Türk Dil Kurumu olmak üzere destekleyen diğer kuruluşlara teşekkür ediyor, hepinize şimdiden başarılar diliyorum.

Prof. Dr. Kamil Dilek
Uludağ Üniversitesi Rektörü

Fatih Merhaba Alena. Nasılsın?

Alena Merhaba Fatih. İyiyim, sen nasılsın?

Fatih Ben de iyiyim. Bir sempozyum var. Çok ilgimi çekti. Bu sempozyumda bir bildiri sunmak istiyorum. Bu nedenle kütüphanede biraz araştırma yapayım, dedim.

Alena Öğrenciler de katılabiliyor mu?

Fatih Evet, katılabiliyorlar.

Alena Çok merak ettim. Sempozyumun konusu ne?

Fatih Kültürel Karşılaştırmalar

Alena Evet, ilginçmiş. Ben daha önce hiç bildiri sunmadım.

Fatih Ben daha önce sunmuştum. Sepmpozyum çok güzel bir bilimsel etkinlik. Bu etkinlikte bir konunun farklı boyutlarını farklı bilim insanları değişik yönleri ile ele alıyorlar. Böylece o konuyu bütün ayrıntıları ile öğrenme fırsatın oluyor. Aynı zamanda sempozyumun yapıldığı şehri görme ve gezme şansı da yakalamış oluyorsun.

Alena Ben de katılmak isterim doğrusu.

Fatih Bak aklıma ne geldi! İstersen birlikte bildiri hazırlayalım. Ne dersin?

Alena Neden olmasın? Çok sevinirim.

Fatih Ben "Türk-Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları" üzerinde çalışmayı düşünmüştüm.

Alena Aslında çok iyi olur. Bu konuda yazabileceğimiz çok şey var. Ancak bu çok geniş bir konu. Bu konuyu sınırlandırsak iyi olur.

Fatih Ben, onu da düşündüm. Boşnak Anonim Halk Edebiyatının önemli bir türü olan sevdalinkalar ile şekil ve içerik açısından birçok benzerliği olan türkü ve manilerden hareketle ortak unsurları belirlemek istiyorum.

Alena Harika! Ben daha önce sevdalinkalar üzerine bir araştırma yapmıştım. Elimde konuyla ilgili birçok kaynak var.

Fatih Çok iyi Alena. O zaman bir iş bölümü yapalım. Ben mani ve türküler ile ilgili bir araştırma yapayım. Sen de sevdalinkalarla ilgili yaptığın çalışmaları tekrar gözden geçir. Önümüzdeki hafta bir araya gelelim ve çalışalım. Olur mu?

Alena Tamam Fatih. Sempozyum tarihi ne zaman?

Fatih Sempozyum aralık ayında fakat bizim bildiri özetlerini 15 Ekim'e kadar göndermemiz gerekiyor.

Alena 15 gün vaktimiz var. Özet hazırlamak için yeterli bir zaman. Bir şeyi daha merak ettim. Sempozyum nerede yapılacak?

Fatih Sempozyum İstanbul'da yapılacak.

Alena Ben İstanbul'a hiç gitmedim. Çok merak ediyordum. Bu vesile ile İstanbul'u da görmüş olurum.

Fatih İstanbul çok güzel bir şehir. Ben sana her yeri gezdiririm.

Alena Çok sevindim Fatih. Seninle karşılaşmam iyi oldu. Yoksa bu sempozyumdan haberim olmayacaktı.

Fatih Ben de çok memnun oldum. Tek başıma bu bildiriyi hazırlamak bana zor gelecekti. Senin yardımınla bu işin de üstesinden geleceğiz.

Alena Teşekkür ederim, hoşça kal!

Fatih Rica ederim, yarın sınıfta görüşürüz.

7. ÜNİTE

2 Pablo Picasso ve 4 Rakamı

Sayfa 135

1881-1973 yılları arasında yaşayan Pablo Picasso'nun öğrencilik yıllarında matematik öğretmeniyle aralarında ilginç bir sorun yaşanıyormuş. Picasso, matematik dersinde ne zaman "4" sayısı ile karşılaşsa, "4"ü öne doğru fırlamış bir burun olarak gördüğünden hemen geri kalan uzuvları da çizmeye başlıyormuş. Böylece matematik dersinde çözmesi gereken problemleri yarıda bırakıp "4" ile uğraşıyormuş. Öğretmeni onun bu davranışına ne yaptıysa engel olamamış. Her seferinde Picasso, bunu yapmak için dayanılmaz istek duyduğundan ve gözünün o anda başka hiçbir şey görmediğinden bahsediyormuş.

http://www.matematikciler.org/matematiksel-guzellikler/ilginc-bilgiler/507-pablo-picasso-ve-4-rakami.html

Satrancın ilk kez MS 570 yıllarında Hindistan'da oynandığını biliyoruz. Daha önce Çin'de de bu oyunun oynandığı rivayet ediliyor. Anlatılanlara göre satrancı bulan Brahman rahibi bu oyun ile Şah'a bir ders vermek istemiş. Bu ders ile, "Sen ne kadar önemli bir insan olursan ol, adamların, vezirlerin, askerlerin olmadan hiçbir işe yaramazsın." demek istemiş.

Rahibin bulduğu satranç oyununu beğenen şah, rahibe, "Peki, satranç adını verdiğin bu oyunu beğendim. Dile benden ne dilersen!" demiş. Rahip bu olay üzerine Şah'ın hâlâ ders almadığını düşünerek, "Senden bir miktar buğday istiyorum. Sadece bir miktar buğday!" diye cevap vermiş. Şah, rahibin bu isteğine önce şaşırmış ve ona, "Nasıl yani? Sadece bu kadarcık mı?" demiş. Bunun üzerine rahip, "Bulduğum bu satranç oyununun birinci karesi için bir buğday tanesi, ikinci karesi için iki buğday tanesi, üçüncü karesi için dört buğday tanesi istiyorum. Böylece her karede, bir önceki karede aldığımın iki misli buğday tanesi istiyorum. Sadece bu kadarcık buğday istiyorum." demiş.

Rahibin bu isteğini yüceliğin ve kudretin simgesi olan şahlık makamına bir hakaret olarak değerlendiren Şah, üç beş tane buğday isteyen bu rahibin, küstahlığa varan alçakgönüllülüğüne sinirlenmiş ve maliye memurlarına, "Hesaplayın. Hak ettiğinden bir tane fazla buğday vermeyin." diye emir vermiş.

Hesaplama işinde ilk kareler kolay gider. 1. kareye bir buğday, 2. kareye iki buğday, 3. kareye dört buğday... Ancak 10. kareye gelindiğinde 1024 buğday vermeleri gerekir. Bu yaklaşık bir avuç buğdaya karşılık gelir; hesabın hep böyle gideceğini ve rahibe sadece üç beş buğday vereceklerini zannediyorlardı. Hesaba göre 15. karede yalnızca 1.5 kilo buğday vereceklerdi. 25. kareye gelince verilecek buğdayın 1.5 ton olduğunu görürler. İşler hiç de onların hesabına göre gitmez. Çünkü 31. kareye gelince, bu işin şakası olmadığını anlamaya başlarlar. Vermeleri gereken buğday 31. karede 92 tona yükselir. 49. kareye geldikleri zaman 24 milyon ton buğday vermeleri gerekmektedir. Bu rakam Türkiye'nin bir yıllık buğday üretiminden fazladır. 54. kareye geldiklerinde ise 771 milyon ton buğday vermeleri gerekir. Bu da dünyamızın bugünkü ölçülere göre bir buçuk yıllık buğday üretimi demektir.

Şahın maliye memurları, "Madem başladık, hesaplara devam edelim." deyip bitirmişler. 64. kareye geldiklerinde bugünkü ölçülerde dünyanın 1500 yıllık buğday üretimini rahibe vermeleri gerektiği ortaya çıkmış. Bu upuzun ifadelerle anlattığımız sayının matematik dilindeki anlatımı şöyledir; $1+2+22+23+24+\ldots+264 = 265 - 1 = 18\,446\,744\,073\,709\,551\,615$ (on sekiz kentilyon dört yüz kırk altı katrilyon yedi yüz kırk dört trilyon yetmiş üç milyar yedi yüz dokuz milyon beş yüz elli bir bin altı yüz on beş).

http://www.matematikciler.org/matematiksel-guzellikler/ilginc-bilgiler/446-satrancin-hikayesi-ve-uslu-sayilar.html

Çoğunuz okulda matematik dersleri dört işlemin ötesine geçmeye başlayınca, hele hele teoremler ve ispatlar işin içine girince bu cümleyi duydunuz, hatta bizzat söylediniz: "Bu matematik dersinde gördüklerimiz, öğrendiklerimiz hayatta ne işimize yarayacak ki?"

Bu dünyada yalnız değilsiniz. Aynı soruyu, matematiğin gündelik basit hayatımızdaki yerini küçümsemeye çalışan herkes soruyor dünyada. Amerika'da da soruyorlar, Çin'de de, Brezilya'da da, Kanada'da da, Mozambik'te de...

Peki, kendi kendini kanıtlayan bir önermeymiş gibi duran bu soru cümlesi doğru mu? Soruyu soranlar kendilerinden çok eminler, onlara tersini kanıtlamaya çalıştığınızda hemen cevapları hazır: "Bu derste öğrendiklerimi gerçek hayatta nerede kullanacağım ki?"

Matematik, yeni bilgilerin elde edilmesi, elde edilen bilgilerin açıklanması, denetlenmesi ve sonraki kuşaklara aktarılmasında yer ve zamana bağlı olmayan güvenilir bir araçtır.

Günlük hayatımızda çoğu zaman matematiğin işe yaramayacağını düşünürüz fakat hayatımızdaki matematik bizimle birlikte doğar. Matematik bizim genlerimizde vardır, DNA'larımızın dizilişi bile matematiksel kurallara göredir.

İnsanın temel ihtiyacı nedir? Elbette beslenme. Beslenme ile matematiğin doğrudan ilişkili olduğunu ise en iyi annelerimizden biliriz. Annelerimiz yemek yaparken yemeği belli ölçülere göre yapar. Örneğin kabın büyüklüğüne göre tuz atarlar, bu da matematikteki oranlar konusuyla ilgilidir. Matematiğin hayatımızdaki rolü bu kadarla sınırlı değildir. Hayatımızın her alanında matematik vardır. Alışveriş yaparken ölçüleri sürekli olarak kullanırız. Zaman birimleri ise hayatımızın tamamen bir parçası hâline gelmiştir.

Matematik tüm meslek alanlarında da işimize yarar. Örneğin terziler dikim yaparken ölçüleri kullanırlar, mimarlar evimizi oluştururken açılardan yararlanır. Teknolojik aletlerin çalışmasında da matematiğin yeri büyüktür. Birçok teknolojik aleti kullanırken verdiğimiz komutlar matematiksel komutlardır.

Matematiği dinlenirken bile kullanırız. Örneğin fazla matematik çalıştıktan sonra biraz rahatlamak için mola verdik ve bu molada enstrümanımızla küçük bir şarkı çalıp ardından da sudoku çözdük. Aslında bu moladaki hedefimiz matematikten kaçmaktı fakat yine başaramadık. Müzik çalarken notaların ölçülerini anlamak için tam sayıları kullandık ve sonra sudoku çözmek için tamamen matematik kullandık. Yani hayatımızda matematikten kaçmak imkânsızdır.

Matematik bilimi ciddi bir iştir. Aslında asık yüzlü ve korku duyulan bir disiplin olmayıp tersine yaşam gibi eğlenceli, neşeli ve insanı dinlendiren bir uğraş alanıdır. Tüm dünyada bilgisayar oyunları, eğlence oyunları, satranç gibi, dama gibi oyun ve sporlar dahi matematiğe dayanmaktadır. Ya futbola ne dersiniz? Gollerin sayılması, sahanın ölçüleri, oyuncu sayıları, yedek futbolcu sayıları vb. Aynı zamanda bunların hepsi basketbol, voleybol, hentbol gibi spor dallarında da vardır. Yani matematik en eğlenceli dakikalarımızda da hep bizimledir.

Matematik bizim her günümüzde vardır. Şimdi herhangi bir günü ele alalım ve buradaki matematiğe bakalım:

"Sabah çalar saatinizi saat 6.30'a kurdunuz (zaman ölçüsü). Bu saatte uyandıktan sonra kahvaltınızı yapıp evden dışarı çıktınız. Dışarıda dolmuş beklediniz ve dolmuş geldi. Dolmuşa 2 TL verdiniz o da size 25 kuruş geri verdi (dört işlem). Okula geldiğinizde okulun yanındaki kırtasiyeden bir kalem satın aldınız (dört işlem). Okulda derse girdiniz. Derste teneffüse kalan süreyi hesapladınız (zaman ölçüleri).Teneffüste okulunuzun kantininden herhangi bir yiyecek ya da içecek aldınız ve fiyatını dışarıyla karşılaştırdınız (dört işlem, tam sayılar).Tekrar derse girdiniz ve ders, teknoloji tasarım dersiydi. Bu derste bir proje yapmanız gerekiyordu ve projeyi yaparken metreyi kullandınız (uzunluk ölçüleri). Öğleyin dersler bittiğinde evinize gittiniz. Evde öğle yemeği olarak kendinize bir omlet yaptınız. Omleti yaparken tuzu omlete göre oranladınız (oran orantı). Daha sonra basketbol oynamaya gittiniz ve maçta 5 faul yaptığınız için oyun dışı kaldınız (tam sayılar). Evde akşam yemeğini yemek üzereyken sadece yarım ekmek olduğunu, diğer yarısını öğleyin yediğinizi hatırladınız (rasyonel sayılar) ve markete gidip bir ekmek daha aldınız. Marketçiye 1 lira verip 50 kuruş geri aldınız (dört işlem). Akşam yemeğinden sonra ders çalıştınız, biraz müzik dinlediniz ve yattınız. "

2 Türkiye Bursları

Türkiye, sahip olduğu farklı kültür, gelenek, inanç ve düşüncelerin bir arada yaşadığı modern bir ülkedir. Tarih boyunca pek çok önemli medeniyete ev sahipliği yapmış olan Türkiye; bu medeniyetlerin kurmuş olduğu önemli eğitim kurumları ve içinden çıkardığı, bilime ve sanata katkıda bulunmuş pek çok bilim adamı, sanatçı ve yazarlar ile de bilinmektedir. Türkiye bugün özellikle 200'e yakın üniversite ve bu üniversitelere bağlı araştırma merkezleri ile tarihinin ve geleneğinin kendisine vermiş olduğu eğitim misyonunu sürdürmektedir.

Türkiye Bursları, ülkemizde yükseköğretim düzeyinde eğitim almak isteyen uluslararası öğrenciler için özel olarak tasarlanmış devlet destekli bir programdır. Programın amacı Türkiye ile diğer ülkeler arasındaki karşılıklı ilişkileri geliştirmek ve küresel bilginin hazinesine katkıda bulunmaktır.

Türkiye Bursları lisans, yüksek lisans, doktora ve araştırma düzeyindeki başarılı öğrencilerin desteklenmesi için geliştirilmiştir. Türkiye Bursları, öğrencilerin tüm ihtiyaçlarının burs kapsamında karşılanmasını hedefler. Bundan ötürü adaylarına, diğer burs programlarına göre oldukça kapsamlı imkânlar sunar. Aylık burs ödemesi, barınma, üniversite harcı, sağlık sigortası, Türkçe öğretimi giderleri ve gidiş-dönüş uçak bileti burs kapsamında öğrencilere sunulmaktadır.

Türkiye Bursları, öğrencilerin başvuru süreçlerini kolaylaştırmak için dört ana kategoriye ayrılmıştır: Lisans, Lisansüstü, Branş ve Kısa Dönemli Kurslar. Her bir kurs kategorisinde adayların özelliklerine uygun olarak başvuru yapmalarına imkân sağlayan özel burs programları bulunmaktadır.

Sunulan programlar tıp, diş hekimliği, eczacılık, mühendislik, siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler, teknoloji, ekonomi, işletme, tarım, insan ve toplum bilimleri, ilahiyat, bölge çalışmaları, Türk dili gibi pek çok alanı kapsamaktadır.

Sayıların Uğuruna İnanır mısınız?

Batıl inançlar, davranışlarımızı, alışkanlıklarımızı ve gündelik yaşamımızı etkileyebilen bir güce sahip. Üstelik sadece özel yaşamımızda değil iş yaşamımızda da önemli bir yere sahip.

Kimi iş adamları uğurlu taşlara inanırlar. Negatif enerjiyi uzak tutan yarı değerli bir taşı hep yanlarında taşırlar. Özellikle de önemli bir toplantıya girerken işlerin istedikleri gibi gitmesi için âdeta ceplerindeki o taştan güç alırlar. Başarılı, belli konumlara gelmiş bu iş adamlarının ille de taşın sihirli bir güce sahip olduğuna inandıklarını söylemek doğru olmaz. Daha çok taşın manevi değeri, enerjisi veya hissi kendilerine iyi gelir. Bu sayede daha pozitif düşünürler, o küçücük obje hayatta onlar için önemli olan aile, başarı, prestij gibi konulara odaklanmalarını sağlar.

Sizin şansla veya benzer uğurlu objelerle hiçbir ilginiz veya deneyiminiz olmayabilir ancak dikkatli gözlemlerseniz çevrenizde beraber çalıştığınız insanlar arasında şansa, uğura veya pozitif enerjiye çok değer veren ve önceliklerini ona göre düzenleyen kişiler olduğunu göreceksiniz. Dolayısıyla, işinizi en iyi şekilde yapmak ve karşınızdaki insanların işinizi benimsemesini sağlamak için uğur hakkında bilgi edinmeniz ve saygı göstermeniz gereklidir.

Herkesin uğur ve uğursuzluk anlayışı birbirinden farklı. Kimisi iş görüşmesine giderken uğurlu takımını giyiyor, kimi uğurlu kalemini yanında götürüyor, kimi yüzüğünü farklı parmağına takıyor. İnsanlar, şans objeleri, giysileri veya rutinleriyle başarıya daha yakın olduklarını hissediyorlar. Aslında bu insanların çoğu, işlerini şansa bırakmayacak kadar ciddiye alıyorlar. Gereken her türlü çalışmayı ve hazırlığı yapıp işi karara bağlama noktasında kendileri için uğurlu gelen bir objeden manevi destek alıyorlar.

Uluslararası İş Yaparken Batıl İnançlara Dikkat!

Birçok ofis binasında veya otelde 13. kat yok. 13 sayısının uğursuzluğu Hristiyanlık tarihinden geliyor. Hz. İsa'nın çarmıha gerilmesinden önceki son yemeğinde toplam 13 kişi bulunmaktaydı; İsa ve 12 Havarisi. Aslında, tarihte daha evvelki dönemlere gidildiğinde, 13'ün uğursuzluğunu işaret eden başka durumlar da var: İbraniler'e göre 13 sayısının uğursuz olmasının nedeni, alfabelerinin 13. harfinin ölüm sözcüğünün baş harfi olması. Hammurabi kanunları listesinde ise gene uğursuzluğundan dolayı 13 sayısı atlanmıştır. Günümüzde 13 sayısına duyulan fobi Batı dünyasının birçok ülkesinde kendini gösteriyor. Birçok otelin 13. katı veya 13 numaralı odası yok.

Amerikalıların %9'u ayın 13'üne gelen Cuma gününün uğursuzluğuna inanıyor ve belli iş kararlarını o güne denk getirmemeye özen gösteriyor. Bu konu üzerine yapılan çalışmalara göre, işletme kârı olarak 800 ile 900 milyon dolar bu uğursuz günde kaybediliyor. Örneğin, Amerikalılar o gün alışveriş yapmak hatta evlerinden dışarı çıkmak bile istemiyorlar, en basit kararları bile bir sonraki haftaya bırakıyorlar.

Doğuluların ise batıl inançlar konusunda daha hassas oldukları söylenebilir. Batı kültürlerinde batıl inançları iş dünyasından uzak tutmak biraz daha kolay. Oysa Asya'da özellikle Çin ve Tayvan kültürlerinde iş ve batıl inançları birbirinden ayırmak mümkün değil. Uğurlu uğursuz renk ve sayılarla ilgili batıl inançlar Tayvanlı müşterilerin satın alma kararlarını doğrudan etkiliyor. İlginç bir şekilde insanlar uğursuz sayılardan uzak durmak için bir ürüne ederinden daha fazla para ödemeye razı oluyorlar. Örneğin, Tayvanlılar 3 adet tenis topuna 4 adet tenis topundan daha fazla para ödemeye hazır! Bunun sebebi Çin kültüründe 4'ün benzer sese sahip olan ölüm kelimesini çağrıştırması. Bu nedenle birçok binanın 4. katı veya 4 numaralı dairesi yok. Diğer yandan da yine tenis topları üzerinden yapılan bir başka çalışma Tayvanlıların 10 tenis topunu 7 dolara alabilirken, 8 tenis topuna yaklaşık 10 dolar vermeye razı olduklarını gösteriyor. Sekiz rakamı Çincede zenginlik ile sesteş olduğundan şanslı bir rakam olarak kabul edilmekte. Yani, dört rakamı ne kadar uğursuzsa, sekiz de o kadar uğurlu. Aynı sebepten Hong Kong'da sekiz rakamı bulunan araba plakaları çok büyük meblağlara satılıyor.

Özetle, uluslararası işletmelerin kültürlere özgü bu tür batıl inançları bilmelerinin ve pazarlama stratejilerini bu bilinçle geliştirmelerinin yabancı pazardaki başarılarında büyük payı var. Kültürel hassasiyeti elden bırakmadan iş yapmaları pazarlama hatalarını asgariye indirecek, büyümelerini hızlandıracak ve rakipleri önünde avantajlı kılacaktır.

Sayıların Anlamlarını Lehinize Çevirin

Eğer sayılar sayı olmanın ötesinde anlamlar taşıyorsa, bu durumu fırsata çevirmek sizin elinizdedir. Yapmanız gereken neyin, kim için önemli olduğunu doğru tayin edip iş modelinizi bu prensipleri dikkate alarak oluşturmaktır.

Şirket, belli batıl inançlara uyum sağlama kararını içinde bulunduğu toplumu veya müşterilerini mutlu etmek için de seçebilir. Mesela, Çinli müşterilerle iş yapıyorsanız 88 numaralı ofisi kiralamayı tercih edebilirsiniz. Sekiz sayısı sizin için bir şey ifade etmese de onlara uğurlu bir iş içinde olduklarını hissettirecektir. Böylece, mantık dışı görünen uğur konusunu kendi işinizde başarılı olmak için mantıklı hâle getirebilirsiniz.

www.dadassist.com.tr
(Düzenlenmiştir.)

8. ÜNİTE

4 Barış Manço - Kazma

Selam büyükler merhaba çocuklar
Bu akşam size yeni bir öyküm var
Dilim sürçerse kusura bakmayın
Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı var

Diyeceğim o ki kişi yetinmeli
Yaşam dediğin kısacık bir çizgi
Namus, şeref, onur hepsi güzel ama
En önemlisi helal alın teri

Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür dersen
Kaz gelen yerden tavuğu esirgemezsen
Bu kafayla bir baltaya sap olamazsın ama
Gün gelir sapın ucuna olursun kazma

En güzel pilav imyakta pişer
Yanında hoşaf ne güzel gider
Sen yan gelip yatar karnın guruldarken
Evdeki bulgur herkese yeter

Şam ipeğinden urba giysen bile
Zemzem suyuyla yıkansan bile
Dünya ahret bir keyif sürmek için
Mutlak dökmeli helal alın teri

Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür dersen
Kaz gelen yerden tavuğu esirgemezsen
Bu kafayla bir baltaya sap olamazsın ama
Gün gelir sapın ucuna olursun kazma

İnsanın bir kez ters gitmesin işi
Muhallebi yerken kırılır dişi
Kazma olmaya özenmeyin dostlar
Alın teriyle kazanan en mutlu kişi

Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür dersen
Kaz gelen yerden tavuğu esirgemezsen
Bu kafayla bir baltaya sap olamazsın ama
Gün gelir sapın ucuna olursun kazma

Söz-Müzik: Barış MANÇO

Uzmanlara göre dünyanın her yerinde insanların yaptıkları karalamalarda benzer figürlerin kullanılıyor olması rastlantı olmayıp farklı anlamlar taşıyor. Uzmanlar, toplantı sırasında karalama yapanların bu yolla işlerine daha iyi odaklandıklarını, dolayısıyla desteklenmeleri gerektiğini söyledi.

Yayımlanan bir araştırmada, sıkıcı bir konuşmayı dinlerken kâğıda bir şeyler karalayanların, konuşmanın ayrıntılarını oturup dinleyenlerden daha iyi hatırladıkları belirtildi. Sonuca göre, böyle bir konuşmayı oturup dinleyenlerin bu sırada hayal kurmaya eğilimli oldukları bundan ötürü de konuyla ilişkilerinin kesildiği belirtildi.

Araştırma çerçevesinde 40 gönüllüye, iki buçuk dakika süren tekdüze bir telefon mesajı dinletildiği sırada kâğıt üzerinde rastgele karalama yapmaları istendi. Mesaj dinletildikten sonra yapılan bellek testinde, gönüllülerden, konuşmada adları geçen kişi ile yerlerin isimlerini yazmaları istendi.

Mesajı dinlerken karalama yapanların, kişi ile yer isimlerini anımsamada diğerlerinden yüzde 29 oranında daha başarılı oldukları gözlendi.

Çizim Çeşitleri

Portre Çizmek: Karışık çizilmiş bir surat, diğer insanlara karşı güvensiz duygulara sahip olunduğunu, komik anlatımlı bir surat çizimi ise dikkat çekme isteğini gösterir.

Çiçek Çizmek: Birçok çiçeği bir arada karalamak bireyin sosyalliğini, sapı eğri çiçek ise endişeyi simgeliyor.

Kelebek Çizmek: Hiçbir şeye bağlanmak istemeyen ya da özgür olmak isteyen ruh hâlini temsil eder.

Kuş Çizmek: Uçan bir kuş çizen kişilerin hayal güçleri çok kuvvetlidir. Her zaman büyük hayaller peşinde koşmaya bayılırlar. Ayrıca seyahat etmeyi, macera yaşamayı da severler.

Kalp Çizmek: Kalp çizmek özel birine karşı hissedilen duygusal yakınlığı simgeler.

Basamak veya Merdiven: Bir amaca yönelik hırs ile iradeyi gösterir. Ayrıca, daha mutlu, daha rahat olma isteğini belirtir.

Karışık Desenler Çizmek: Karışık aynı zamanda ayrıntılı karalamalar, takıntıları simgeler. Bu kişiler, duygularını belli etmekten hoşlanmaz.

Ok Çizmek: Dik, düzgün bir ok hedefe gösterilen önemi, desenli bir ok ise arzuları belirtir.

Gemi veya Uçak Çizmek: İçinde bulunulan durum ile ortamdan kaçma isteğini gösterir.

Ev Çizmek: Güvenlik gereksiniminde olunduğunu simgeler. Eğri büğrü ev ise yaşanılan evdeki mutsuzluğu temsil eder.

İsim Yazmak: Kendi ismini yazmak, dikkat çekmekten hoşlanmayı; başkasının adı ise aklın o kişiyle dolu olduğunu gösterir.

Küp veya Kutu Çizmek: İçinde bulunulan durumu kontrol altına alma isteğini gösterir.

Üçgen Çizmek: Öğrenmeye susamış, araştırıcı, tehlikelere atılmayı göze alan, güçlü bir iradesi olan biri sürekli üçgen çizer. Bu kişi zor karar verir ama hiç kimse onu kararından döndüremez.

Kare Çizmek: Ciddiyeti, kararlılığı simgeler. Pratik amaçlara yönelen, özü sözü doğru kişiler kare çizerler. Hayatlarını güvence içinde sürdürmeye çalışırlar.

Daire Çizmek: Daire şekli sonsuzluğu, bütünlüğü, birliği ve korumayı simgeler. Kalbi sevgi dolu olan esprili kişiler, daire çizmekten hoşlanırlar. Genelde kendilerini ikinci planda tutarlar.

Paralel Çizgiler Çizmek: Soğukkanlı, acil durumlarda hemen harekete geçmeyi başaran kişilerdir. Ne istediklerini çok iyi bilirler. Eğer çizgiler diagonal çizilmişse, o kişinin lider olma eğiliminde olduğu söylenebilir.

Düz Çizgiler Çizmek: Bu tür çizgiler çizen insanlar, genelde sözünü sakınmayan, az ve öz konuşan tipler olma eğilimindedir.

Sıfırlar veya Çarpılar Çizmek: Sıfır ve çarpı işaretleri rekabete açık insanları anlatır.

Yıldız Çizmek: Altı köşeli yıldız çizen kişilerin, insan doğasının erkek ile dişi yanları arasında bir denge kurabildikleri anlaşılır. Meraklı, öğrenmeye açık, konuları derinlemesine inceleyen kişilerdir. İdealist olanlar genellikle yıldız çizerler.

Zikzak Çizmek: Yuvarlak zikzaklar romantizm duygusunun baskınlığını, dik, keskin zikzaklar ise sinirli karakteri simgeler.

Çöp Adam Çizmek: Duygularını kontrol altına almayı başarmış olma duygusunu belirtir.

İletişimin sadece sözcüklerle olduğunu sanıyorsanız yanılıyorsunuz. Ağzınızdan çıkanlar aksini söylese bile beden diliniz, karşınızdakine bambaşka bir mesaj verebilir. Neyse ki beden dilinin şifrelerini öğrenmeniz mümkün. Bizler pek farkında olmasak da diğerleriyle kurduğumuz iletişimin önemli bir parçası vücut dilimiz aracılığıyla oluyor. Farkında olmadan, hem onların mimikleri, el, kol ve baş hareketleriyle neler anlattığını algılıyor hem de bizler duygularımızı karşımızdakilere aktarırken vücut dilimizi kullanıyoruz. Bu konuda biraz daha bilinçlenmek yani bu hareketlerin ne anlama gelebileceğini öğrenmekse, kendimizi daha iyi ifade etmemizi sağlayabileceği gibi, etrafımızda olanları daha iyi anlamamıza yardımcı olabiliyor. Özellikle de duygularını ifade etmekte zorlanan ya da pek fazla duygusal olmayan bir insansanız, vücut dilinizi daha fazla kullanmanız, çevrenizle daha başarılı şekilde iletişim kurmanızı sağlayabiliyor. Aslında mimikler ve jestler söz konusu olunca birçok kişi buradaki en önemli aracın yüz olduğunu düşünüyor. Oysa uzmanlara göre, iletişimde ayak parmakları da dâhil tüm vücut devreye giriyor. Elleriniz, ayaklarınız, kollarınız duygularınızı diğerlerine aktarmak ya da aksine gizlemek için bir araç hâline gelebiliyor. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, çoğu zaman tüm bunları bilinçsiz şekilde yapıyoruz. Oysa yazının devamındaki mini rehberi inceleyerek vücut dilinizi daha etkili şekilde kullanmanın yollarını öğrenebilirsiniz.

Yüzünüz ve Başınız

Yüz ifadesi insanlarda zamanla yerleşiyor ve bunu değiştirmek için yapacak pek fazla şey bulunmuyor. Ama yine de psikologlara göre, özellikle yüz ve göz çevresindeki kasların hareketi, düşünceleriniz hakkında dışarıya çok önemli mesajlar iletebiliyor. Üstelik bu mesajlar bazen doğru bazen de tamamen yanlış olabiliyor. Yani çok mutlu biri, sadece aşağı doğru eğimli duran ağız etrafı kasları veya çatık kaşları yüzünden, dışarıya üzgünmüş izlenimi verebiliyor. Eğer siz de böyle bir soruna sahip olduğunuzu düşünüyorsanız daha fazla gülümsemeye çalışın. İnsanların kontrol etmekte zorlandıkları bir bölgeleri de alınları. Sıkıntılı ve endişeli oldukları anlarda birçok kişi, alnını kırıştırıyor ve kaşlarını yukarıya kaldırıyor. Ayrıca bir şey anlattığınız zaman kaşlarınızı kaldırmanız ve çok fazla yüzünüzü buruşturmanız, inandırıcılığınızın kaybolmasına yol açabiliyor.

Gövdeniz

Yukarıda anlatıldığı gibi, başınızı dik tuttuğunuz takdirde, sırtınız ve omurganız da dik, düz bir hâl alıyor. Buna özen göstermek, özgüveni yüksek bir imaj yaratmak için atacağınız ilk adım olabilir. Omuzların düşük olduğu, kambur duruşlar, etrafınıza, kendinize olan güveniniz hakkında pek de iyi ipuçları vermeyecektir. Ama bir istisna hariç; size yardım etmesini ya da size hoşgörülü davranmasını istediğiniz birisiyle beraberseniz, dimdik durmak yerine bir tarafa daha fazla ağırlık verin ya da oturuyorsanız, sağa veya sola yaslanın. Böylece çok daha sempatik bir görünüş sergileyecek, meydan okuyan bir tavır takınmamış olacaksınız.

Kollarınız ve Elleriniz

Kollarınız ve elleriniz de dışarıya iç dünyanız hakkında birçok mesaj verebilir. Eğer dikkat etmezseniz onlar aracılığıyla başkalarının pek de bilmesini istemediği duygularınızı kolayca ele verebilirsiniz. Kollarınızı sıkıca önünüzde kavuşturmanız, başkaları tarafından genellikle gergin ve öfkeli; ellerinizi belinize koymanızsa kibirli birisi olduğunuza işaret edecek ya da başkalarınca öyle algılanmanıza sebep olacaktır. Uzmanların önerisiyse sakin ve kendine güvenli bir duruş sergilemek için ayaktayken kollarınızı doğal şekilde yana sarkıtmanız ve otururken de fazla sıkmadan, hafifçe kucağınızda birleştirmeniz.

Bacaklarınız

Siz hiç farkında olmasanız da vücut dilinin önemli bir bölümü de bacaklarınız. Eğer bir kişi, sizi tepeden tırnağa görüyorsa, ister oturun ister ayakta olun, bacaklarınızın şekliyle ona birçok şey anlatabilirsiniz. Bir sandalyede oturan ve bacaklarını sıkı sıkıya birbirine kenetleyen bir kişi, içine kapalı ve etrafıyla pek fazla iletişim içine girmekten hoşlanmayan, çekingen bir insan imajı yaratır ve beden diliyle "Benimle çok samimi olmanı istemiyorum." der. Bacakların hafifçe açık olması bunun tam aksini ifade ederken, koltuk ya da sandalyeye yayılarak oturmak ve bacakları çok açmak, fazla rahat ve kayıtsız görülmeye yol açabilir. Bacakların şeklini sürekli değiştirmek, onları sallamak da huzursuz bir tavır sergilendiğini gösterir. Unutmayın ki bacaklarınız vücudunuzun en büyük bölümlerinden biridir ve onları sürekli hareket ettirmeniz de mutlaka dikkat çeker. Bacaklarınızı sinirli şekilde salladığınızı ya da ayağınızı yere vurarak tempo tuttuğunuzu fark ederseniz hemen bu kötü alışkanlıktan kurtulmaya çalışın.

Ayaklarınız

Güçlü ve yere sağlam basan adımlar, aynı sıfatlarla nitelendirilen bir karakterle özdeşleştirilir. Zaten dik ve doğru durmayı bilen kişilerin yürüyüşleri de buna uygun olarak düzelir ve daha iyi görünür. Öte yandan küçük, ürkek adımlar, fazla sallanarak ya da yaylanarak yürümek, daha çekingen ya da lakayt görünmenize yol açabilir. Ayaklarınızı olduğundan daha büyük gösteren kaba ayakkabılar, yürümenizi bozan çok düz sandaletler ya da tam aksine adım atmanızı, ayakta durmanızı bile zorlaştıran ince topuklu ayakkabılar, hem duruşunuzu hem de yürüyüşünüzü dolaylı olarak da dışarıya sergilediğiniz imajı bozacaktır. Bu gibi detaylar sizinle ilgili yanlış izlenimler verebilir.

Kaynak: Elif Nazlı Duran/Cosmopolitan